



РЕПУБЛИКА СРПСКА  
ОПШТИНА ВЛАСЕНИЦА  
АДМИНИСТРАТИВНА СЛУЖБА  
Светосавска 14, 75440 Власеница



## ПРОГРАМ ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ



# ЛОКАЛНИ ЕКОЛОШКИ АКЦИОНИ ПЛАН

2011-2017

- Власеница, 2010-

## ПРЕДГОВОР

Закључком УН конференције о окоolini и развоју (UNCED) одржаној 1992. године у Рио де Женеиру, земље учеснице су се сложиле да је неопходно интегрисати и појачати напоре на заштити животне средине. Један од кључних докумената који су начињени на Конференцији је тзв. «Агенда 21» која одражава висок степен сагласности о нераскидивој повезаности економског развоја и очувања околине, из тога разлога и овај Локални еколошки акциони план (ЛЕАП) један од стратешких докумената општине Власеница усмјеран на одрживи развој.

Локални еколошки акциони план настао је уз тијесну сарадњу радне и савјетодавне групе за израду ЛЕАП документа и консултантског особља ангажованог у имплементацији Пројекта управне одговорности (GAP).

Овом приликом желимо да се захвалимо свим појединцима и институцијама општине Власеница који су дали свој допринос у изради документа „Локални еколошки акциони план општине Власеница 2011-2017“.

Такође, значајну захвалност дугујемо особљу и консултантима ангажованим на реализацији Пројекта управне одговорности (GAP) чијим несебичним залагањем је дошло до реализације ове пројектне компоненте.

**Радна и Савјетодавна група за израду ЛЕАП-а општине Власеница**

## САДРЖАЈ

<b>1.</b>	<b>ОПШТИ ПОДАЦИ О ОПШТИНИ</b> .....	<b>5</b>
	1.1. Географски положај .....	5
	1.2. Карактеристике рељефа .....	6
	1.3. Геолошке и педолошке карактеристике .....	6
	1.4. Хидролошке карактеристике .....	7
	1.5. Климатске карактеристике .....	8
	1.6. Становништво .....	9
	1.7. Биљни и животињски свијет .....	10
<b>2.</b>	<b>УПРАВЉАЊЕ КВАЛИТЕТОМ ВАЗДУХА</b> .....	<b>11</b>
	2.1. Законски основ и надлежности општине .....	11
	2.2. Стање квалитета ваздуха .....	12
	2.3. Главни загађивачи .....	12
	2.4. Идентификација проблема .....	14
	2.5. Циљеви .....	15
<b>3.</b>	<b>УПРАВЉАЊЕ ВОДАМА</b> .....	<b>16</b>
	3.1. Законски основ и надлежности општине .....	16
	3.2. Водно богатство .....	16
	3.3. Вода за пиће .....	17
	3.4. Отпадне воде .....	19
	3.5. Идентификација проблема .....	19
	3.6. Циљеви .....	20
<b>4.</b>	<b>УПРАВЉАЊЕ ЗЕМЉИШТЕМ И ПРОСТОРОМ</b> .....	<b>21</b>
	4.1. Законски основ и надлежности општине .....	21
	4.2. Земљиште .....	22
	4.3. Простор .....	23
	4.4. Идентификација проблема .....	25
	4.5. Циљеви .....	26
<b>5.</b>	<b>УПРАВЉАЊЕ ШУМСКИМ РЕСУРСИМА</b> .....	<b>27</b>
	5.1. Законски основ и надлежности општине .....	27
	5.2. Стање на подручју .....	27
	5.3. Угроженост шумских екосистема .....	29
	5.4. Идентификација проблема .....	30
	5.5. Циљеви .....	31

<b>6.</b>	<b>УПРАВЉАЊЕ ОТПАДОМ .....</b>	<b>32</b>
	<b>6.1. Законски основ и надлежности општине .....</b>	<b>32</b>
	<b>6.2. Стање комуналног реда и управљање чврстим и другим         отпадом .....</b>	<b>32</b>
	<b>6.3. Идентификација проблема .....</b>	<b>34</b>
	<b>6.4. Циљеви .....</b>	<b>35</b>
<b>7.</b>	<b>ЗАШТИТА ПРИРОДНОГ И КУЛТУРНО-ИСТОРИЈСКОГ НАСЛЕЂА ....</b>	<b>36</b>
	<b>7.1. Законски основ и надлежности општине .....</b>	<b>36</b>
	<b>7.2. Стање на подручју .....</b>	<b>37</b>
	<b>7.3. Идентификација проблема .....</b>	<b>40</b>
	<b>7.4. Циљеви .....</b>	<b>40</b>
<b>8.</b>	<b>ПРИВРЕДА И ЖИВОТНА СРЕДИНА .....</b>	<b>41</b>
	<b>8.1. Надлежности општине .....</b>	<b>41</b>
	<b>8.2. Индустрија и грађевина .....</b>	<b>42</b>
	<b>8.3. Пољопривредна производња .....</b>	<b>44</b>
	<b>8.4. Саобраћај и везе .....</b>	<b>45</b>
	<b>8.5. Енергетски сектор .....</b>	<b>46</b>
	<b>8.6. Туризам и угоститељство .....</b>	<b>47</b>
	<b>8.7. Трговина, занатство и финансије .....</b>	<b>49</b>
	<b>8.8. Идентификација проблема .....</b>	<b>50</b>
	<b>8.9. Циљеви .....</b>	<b>51</b>
<b>9.</b>	<b>ЈАВНО ЗДРАВЉЕ .....</b>	<b>52</b>
	<b>9.1. Законски основ и надлежности општине .....</b>	<b>52</b>
	<b>9.2. Стање на подручју .....</b>	<b>52</b>
	<b>9.3. Идентификација проблема .....</b>	<b>55</b>
	<b>9.4. Циљеви .....</b>	<b>56</b>
<b>10.</b>	<b>SWOT АНАЛИЗА .....</b>	<b>57</b>
<b>11.</b>	<b>ВИЗИЈА .....</b>	<b>59</b>
<b>12.</b>	<b>ДОПРИНОС ЛЕАП-а РЕАЛИЗАЦИЈИ СТРАТЕШКИХ ЦИЉЕВА РАЗВОЈА ОПШТИНЕ ВЛАСЕНИЦА .....</b>	<b>60</b>
<b>13.</b>	<b>ПРИОРИТЕТИ ЛЕАП-а .....</b>	<b>61</b>
<b>14.</b>	<b>РЕАЛИЗАЦИЈА И ПРАЋЕЊЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ ЛЕАП-а .....</b>	<b>63</b>
<b>15.</b>	<b>ИЗВОРИ ПОДАТАКА .....</b>	<b>64</b>
<b>16.</b>	<b>ПРИЛОЗИ .....</b>	<b>66</b>

## 1. ОПШТИ ПОДАЦИ О ОПШТИНИ

Власеничка општина представља геопростор комплексног природног система са разноврсним природно-географским и друштвено-економским одликама. Просторно припада Динарској рељефној макро-цјелини са највишим врхом Велика Игришта 1.405 m надморске висине, на планини Јавор. Овај геопростор припада сливном подручју ријеке Дрине, а налази се на климатској преломници хладних ваздушних маса са планине Јавор и нешто топлијих ваздушних маса које допиру долином ријека Дрињаче, Тишче и Зеленог Јадра, што ово подручје чини врло вјетровитим, поготово у прољеће и јесен када су ваздушна струјања најизраженија.

### 1.1. Географски положај

Општина Власеница смјештена је у источном дијелу Републике Српске и припада Сарајевско-зворничкој регији, која представља јужни дио обода Панонског басена. Она припада средњем Подрињу и увучена је у дио мезорегије Бирач, која се простире између планина Јаворник и Јавор. То је, највећим дијелом, висораван између 600 и 900 m надморске висине, дисецирана ријечним долинама и котлинама, међу којима је најзначајнија Власеничка са истоименим насељем.

Општина Власеница граничи на сјеверозападу са општином Шековићи, на сјевероистоку Зворник, истоку Братунац и Милићи, југу Хан Пијесак и на западу општином Кладањ. Површина општине до 1992. године износила је 532 km<sup>2</sup>, да би се стварањем нове општине Милићи смањила на 225,47 km<sup>2</sup>,<sup>1</sup> што чини 0.91% површине Републике Српске. Градско насеље Власеница, које представља средиште истоимене општине, смјештено је на сјеверним обронцима планине Јавор, на 680 m надморске висине. На западу се налази планина Соколина 1.314 m, а на сјеверу и истоку су благо заталасане висоравни прошаране листопадном и четинарском шумом, пашњацима, ораницама, ријекама и потоцима. Висинска разлика на подручју општине креће се од 200 до 1.400 m надморске висине. Математичко-географски положај изражен је координатама: 44° 11' сјеверне географске ширине и 18° 57' источне географске дужине.

Власеница се налази на раскрсници магистралних путева М19 (Београд – Сарајево) и М19-2 (Власеница – Кладањ – Тузла – Орашје). Удаљеност од Београда износи 220 km, Новог Сада 200 km, а од водећих туристичких центара црногорског приморја, Будве 380 и Херцег Новог 340 километара. С обзиром на шире посматране природне и економске карактеристике, положај општине Власеница се одликује погодношћу економског повезивања околних простора, тако да представља мост сарадње између БиХ и Србије.<sup>2</sup>

---

<sup>1</sup> Податак настао обрадом аеро-фото снимка картометријским поступком, који је и најажурнији.

<sup>2</sup> Обрадовић, В. (2006): *Економско-географске одлике општине Власеница са посебним освртом на развој туризма*, магистарски рад, Универзитет у Бањој Луци, Природно-математички факултет, Бања Лука.

## 1.2. Карактеристике рељефа

Геоморфолошке карактеристике терена су последица геолошке грађе и геоморфолошких процеса, који су учествовали у стварању истог. Имајући у виду геолошку разноликост на територији општине Власеница, као и интензивну тектонику, на овом простору су заступљени разноврсни геоморфолошки процеси. Од геоморфолошких процеса најзаступљенији су: флувијални, делувијални, колувијални и карстни процес.

Ово подручје карактерише брдско планински тип рељефа са израженим благим рељефним формама, који су заступљени у дијелу које карактеришу кластични седименти (карбон, доњи тријас, неоген) као и дијелови терена са оштрим рељефним формама, који су окарактерисани као карстни терени. Јужни дијелови који припадају ободу унутрашњих Динарида имају развијену ријечну мрежу и усјечена ријечна корита, што је условило значајну висинску разлику, да би даље према сјеверу простор прерастао у брда и благо заталасане висоравни. Највиша надморска висина на територији општине је на врху Велика Игришта (1.405 m), док је најнижа тачка на сјеверном дијелу општине, у близини водотока Дрињаче и износи 232 m.

Овим предјелима доминира планина Јавор, која се пружа у дужини преко 60 km од средњег тока ријеке Дрине до почетног тока ријеке Дрињаче и као таква спада у најдуже подсистеме у источном дијелу Републике Српске. На западу је планина Соколина (1.314 m), а непосредно поред града издиже се Виселац са врхом Кик (903 m). У стјеновитим подножјима и одсјецима су неријетко пећине и јаме. На контакту вододрживих и водопрпусних стијена врло често се јављају извори и врела. Као значајни природни ресурси издвајају се: лежишта бигра, грађевинског камена, туфова, значајан потенцијал подземних вода, велико шумско богатство, хидроенергетски потенцијал ријека и др.

## 1.3. Геолошке и педолошке карактеристике

Најстарије стијене на територији општине Власеница су карбонске старости и то кречњаци, пјешчари, глинци и шкриљави пјешчари као и спилити и перидотити, док седименти стварани у току тријаске периоде имају највеће распрострањење на датом простору. Мезозоик је заступљен стијенама тријаске, јурске и кредне старости. Терцијарни седименти су представљени олигоценским и неогеним седиментима. Током квартара образоване су следеће творевине: алувијалне, делувијалне, колувијалне и седиментне (бигар).<sup>3</sup>

Подручје општине Власеница одликују разлике у сложености педолошког покривача. Земљишта на територији Општине Власеница развила су се у односу на матични супстрат, као доминантан педогенетски фактор на овом подручју. Уз супстрат, мезорељеф, микрорељеф и експозиција играју важну улогу у формирању педолошког

---

<sup>3</sup> Подаци Републичког завода за геолошка истраживања „Геозавод“, Зворник.

покривача. Као најзаступљеније педосистематске јединице констатоване на подручју општине издвајају се: дистрични камбисоли, литосоли, калкомеланосоли, ранкери, рендзине, еутрични камбисоли, калкокамбисоли, лувисоли, псеудоглеји, подзоли и брунипозоли, те колувијална земљишта. Дистрични камбисоли заузимају 3/4 цјелокупног простора општине и издвајају се у виду 3 велика пространа: (1) дистрични камбисоли на верфенским пјешчарима и глинцима, (2) дистрични камбисоли на перм-карбонским пјешчарима и шкриљцима и (3) дистрични камбисоли на еоценском флишу и седиментима неогена.<sup>4</sup> На овом супстрату налази се готово 6.000 ha високих шума овог подручја, тако да са аспекта шумарске производње има велики значај. Природну вегетацију на овим земљиштима чине углавном букове шуме, и шуме храста.<sup>5</sup>

#### 1.4. Хидролошке карактеристике

Водопрпусне стијене у грађи овог простора, погодовале су стварању великог броја кратких ријечних токова и потока, који се завршавају у сливном подручју ријеке Дрине. Због минеролошког састава стијена и еколошке незагађености ширег простора, воде су врло квалитетне и бројни су извори питке воде.

На контакту вододрживих и водопрпусних стијена врло често се јављају извори и врела. На територији Власенице подземне воде се јављају у виду збијених, карстних, пукотинских и карстно-пукотинских издани. Најважније извориште представља извор ријеке Тишче, које има просјечну годишњу издашност око 900 литара у секунди и са којег се узима вода за градски и индустријски водовод у Власеници. Воде извора Тишча су хидрокарбонатно-калцијског типа, гдје садржај  $\text{HCO}_3^-$  износи 219,6 mg/l, док је садржај  $\text{Ca}^{2+}$  јона 68,1 mg/l, укупна тврдоћа износи 10,22°dH.

Ријека Дрињача, Тишча и Студени Јадар чине главнину хидрографске мреже. Поред наведених ријечних токова потребно је поменути још и Грабовицу, Табану и Сушицу. Тишча свој ток завршава уливањем у ријеку Дрињачу, која тече дуж сјеверо-западне границе општине, код села Тишча. Битно је нагласити да јужна граница слива врела Тишча чини уједно и вододјелницу између слива ријеке Дрине према сливу ријеке Босне. Стајаће воде су ријетке, постоје мање мочваре на планини Јавор које су на картама назване језерима (Дрцино језеро, Џомбино језеро, Шашнуто језеро), ове појаве су нарочито изражене у вријеме прољетног поводња када због отапања снијега и засићења земљишта водом долази до избијања подземних вода на површину.<sup>6</sup> Значајно помена је и вјештачко језеро које се налази се на ширем подручју града и обухвата простор од 25 ha.

---

<sup>4</sup> Педолошке карактеристике терена су обрађене на основу карте - Голић, С. и Паликућа, З. (1978): *Педолошка карта Власенице са околином, 1:25.000*, Власеница.

<sup>5</sup> Документи и материјали ШГ „Бирач“ Власеница.

<sup>6</sup> Подаци ПЕД “Асер“ Власеница.

## 1.5. Климатске карактеристике

Подручје општине Власеница се налази под утицајем умјерено-континенталне климе са прелазом у субпланинску и планинску климу. Са приморја не допиру топле ваздушне масе због планина које су се препријечиле на том путу, док је са сјевера несметан доток континенталних ваздушних маса, углавном долином ријеке Дрине и њених притока Дрињаче и Тишче са сјеверозапада и са истока долином ријека Велики Јадар и Студени Јадар. Ова два смјера ваздушног струјања се сударају баш у дијелу гдје је градско насеље Власеница. У додиру са хладнијим ваздушним струјама са планине Јавор долази до успостављања температурно различитих ваздушних фронтова, самим тим и различитих ваздушних притисака, при чему погодује и експозиција рељефа. Тако предодређени природни услови доводе до јаких вјетрова поготово у прољеће и јесен. Битне климатске одлике овог простора су топла лjeta, са најтоплијим мјесецем јулом 19,3°C, а зиме су умјерено хладне са просјечном јануарском температуром од - 4°C.

Табела 1. Статистички подаци појединих климатских елемената, за метеоролошку станицу Власеница у периоду од 1965-1985. године

Средња годишња температура ваздуха	9,9° C
Средња температура најтоплијег мјесеца јула	19,3° C
Средња температура најхладнијег мјесеца јануара	- 4° C
Апсолутна максимална температура	+ 36° C
Апсолутна минимална температура	- 27° C
Просјечна годишња количина падавина	1060 mm
Релативна влажност ваздуха	81,7 %
Инсолација на годишњем нивоу	1800 до 1900 часова
Број снијежних дана у години	80
Дебљина снијежног покривача	30 до 110 cm

Извор: Метеоролошки годишњак I, Савезни хидрометеоролошки завод Београд, 1965-1985. године

Падавине су неравномјерно распоређене у току године, али нема изразито кишовитих дана. Просјечна количина падавина износи 1.060 mm талога, излученог у виду кише и снијега. Магле су карактеристичне за поједине ниже кањонске и долине просторе, а већином се јављају у јутарњим сатима. Из поменутих података може се извући закључак да овај геопростор припада планинском типу климе (клима средњих висина 600-1.200 m надморске висине), са изражена два годишња доба, лjето и зима, док прољеће и јесен имају прелазни карактер.<sup>7</sup>

<sup>7</sup> Обрадовић, В. (2006).



## 1.6. Становништво

Према последњем званичном попису становништва БиХ из 1991. године, општина Власеница је имала 33.942 становника, док је у самом граду било 7.909 становника. До последњег рата у БиХ просјечна густина насељености је била 63,8 становника на  $\text{km}^2$ . Број становника у периоду од 1948. до 1991. године се готово удвостручио а у граду чак и утростручио. Године 1992. избија рат у БиХ који је изазвао велике промјене у демографској слици подручја. Дошло је до нове административне подјеле и оснивања општине Милићи, што је утицало да се број становника и површина општине приближно преполови. Затим слиједе миграције становништва муслиманске вјероисповијести, који одлазе у градове Федерације БиХ, а такође и обрнут процес миграција гдје православно становништво досељава у Власеницу. У периоду од 1948. до 1991. године, градско насеље је биљежило константан демографски раст, прије свега због миграционог прилива сеоског становништва. Период након 1991. карактерише велики пад броја сеоског становништва.

Табела 2. Кретање броја становника општине и града Власеница за период (1948-1991)

Година	1948.	1953.	1961.	1971.	1981.	1991.
Општина	17.303	20.006	23.457	26.623	30.498	33.942
Град	2.144	2.525	3.048	3.976	6.000	7.909

Извор: Социо-економска анализа стања општине Власеница од 1996-2002. године

Због стагнирајућег привредног развоја општине, становништво од 1996. године биљежи тенденцију смањења како градског, тако и сеоског становништва. Према процјенама Административне службе општине Власеница на подручју општине данас живи 20.075, а у градском насељу 7.238 становника.<sup>8</sup> Просјечна густина насељености износи  $89 \text{ st/km}^2$ , што је знатно више од просјека Републике Српске ( $57,8 \text{ st/km}^2$ ).

Табела 3. Наталитет, морталитет и природни прираштај за период (2004-2008)

Година	2004.	2005.	2006.	2007.	2008.
Број рођених	86	93	70	82	84
Број умрлих	99	101	97	125	106
Природни прираштај	-13	-8	-27	-43	-22

Извор: Републички завод за статистику, Бањалука, Статистички билтен бр. 12

До почетка последњег рата, општина Власеница је имала прилично уједначен број српског и муслиманског становништва, док су мањину представљали Роми, Хрвати и Јевреји. Због недостатка новијег пописа становника, није могуће доћи ни до валидних података о националној структури.

<sup>8</sup> Након 1991. године у БиХ није било пописа становништва, тако да не постоје званични подаци о броју становника на територији општине Власеница.

### 1.7. Биљни и животињски свијет

Биљни свијет општине Власеница веома је разноврстан и специфичан. Овај геопростор припада планинско-котлинској области у оквиру фитогеографске и зоогеографске регионализације. Заступљени су велики комплекси мјешавине листопадне (буква - *fagus sylvatica*, храст китњак и цер - *Quercus petraea*, *Quercus cerris*, црни граб – *ostrya carpinifolia*, бреза - *betula pendula*, јавор - *acer pseudoplatanus*, јасен - *fraxinus excelsior*, јова бијела и црна - *alnus incana*, *alnus glutinosa*, дивља трешња - *prunus avium*, дивља крушка - *pyrus pyraeaster*, дивља јабука - *malus sylvestris*..) и четинарске (јела- *abies alba*, смрча - *picea abies*, бор бијели и црни – *pinus sylvestris* и *pinus nigra*, обична клека или смрека - *juniperus communis*..) шуме. Од жбунастог биља најзаступљеније су: малина - *rubus idaeus*, купина - *rubus fruticosus*, боровница - *vaccinium myrtillus*, глог - *crataegus monogyna*, дрен - *cornus mas*, трњина - *prunus spinosa*, лијеска - *corylus avillana*, шипурак - *rosa canina*, зова - *sambucus nigra*..<sup>9</sup> Травно љекобиље представљају: кантарион - *hipericum perforatum*, сремож - *allium ursinum*, мушка и женска боквица - *plantago lanceolata*, *plantago minor*, мајчина душица - *thymus serpyllum*, маслчак - *taraxacum officinale*, нана - *mentha piperita*, јагорчевина - *primula vulgaris*, жути гавез - *symphytum tuberosum*, коприва - *lamium maculatum*, хајдучка трава - *ahilea millefolium* и др.

Најзначајније врсте гљива овог простора су: смрчак лишћарски - *morchella esculenta*, смрчак четинарски - *morchella elata*, буковача - *pleurotus ostreatus*, редуша - *agaricus arvensis*, вргањ - *boletus edulis*, сунчаница - *makrolepiotaprocera*, ружница - *lactarius deliciosus*, млијечница - *lactarius piperatus*, лисичарка - *cantharellus cibarius* и сл.

Животињски свијет је типичан за ове просторе, те као такав чини овај простор привлачним и са становишта ловног и риболовног туризма. Као ријетке и заштићене врсте ту су: ласице, сове, соколови, јастребови (осим јастреба кокошара), орлови, ронци, црна и бијела рода, чапље, еје, луње, шљуке, кукавице, дивље гуске, дјетлић, гавран, дивокоза и мрки медвјед. Звијери представљају: вук – *canis lupus*, мрки медвјед – *ursus arctos*, лисица – *vulpes vulpes*, куна златица – *martes martes*, велика ласица – *mustela erminea*, твор – *mustela putorius* и јазавац – *meles meles*. Представници папкара су: јелени - *cervidae*, дивокозе – *rupicapra rupicapra* и дивља свиња – *sus scrofa*. Ред глодара чине: зец – *lepus europaeus*, вјеверица – *sciurus vulgaris* и пух – *glis glis*. Најзначајнији представници птица су: фазан – *phasianus colchicus*, препелица – *coturnix coturnix*, јастреб кокошар – *accipiter gentilis*, кобац – *accipiter nisus*, соко сиви – *falco peregrinus*, домаћи врабац - *passer domesticus*, велика сеница - *parus major*, кос - *turdus merula*, креја - *garrulus glandarius*, сврака – *pica pica*, сива врана – *corvus corone cornix*, царих – *troglodytes troglodytes*, дјетлић средњи - *dendrocopos medius*, дјетлић сеоски - *dendrocopos syriacus*, сива жуна - *picus canus*, бијела рода - *ciconia ciconia*, сива чапља - *ardea cinerea*, шумска сова - *strix aluco*, сеоска ластва - *hirundo rustica*, голуб гривњаш – *columba palumbus*, гавран – *corax corax*..<sup>10</sup>

Воде на територији општине Власеница су релативно богате рибљим врстама, најзначајнији представници ихтиофауне су: младица - *hucho hucho*, липљен - *thymallus thymallus*, поточна пастрмка - *salmo trutta morpha fario*, мрена - *barbus barbus*, клен - *leuciscus cephalus*, скобаљ - *chondrostoma nasus* и сл.

---

<sup>9</sup> Шилић, Ч. (1988): *Атлас дрвећа и грмља*, „Свјетлост“, Сарајево

<sup>10</sup> Група аутора, (1981): *Ловачки приручник*, Савез ловачких организација БиХ, Сарајево

---

## 2. УПРАВЉАЊЕ КВАЛИТЕТОМ ВАЗДУХА

Чист ваздух представља један од основних услова за живот на планети Земљи. Главни извори загађења ваздуха су индустријске активности, саобраћај и загријавање станова а најчешће загађујуће материје представљају угљен-моноксид (CO), сумпор-диоксид (SO<sub>2</sub>), азот-диоксид (NO<sub>2</sub>) и микрочестице чађи.

### 2.1. Законски основ и надлежности општине

У законодавству Републике Српске постоји читав низ законских аката и уредби који би требало да регулишу питања управљања квалитетом ваздуха, то су:

- Закон о заштити ваздуха ("Службени гласник Републике Српске", број: 53/02).
- Закон о заштити животне средине ("Службени гласник Републике Српске", број: 28/07).
- Закон о заштити природе ("Службени гласник Републике Српске", број: 50/02).
- Уредба о граничним вриједностима емисије загађујућих материја у ваздух („Службени гласник Републике Српске“, број: 39/05).
- Уредба о постепеном искључивању супстанци које оштећују озонски омотач („Службени гласник Републике Српске“број: 94/05).
- Правилник о граничним вриједностима квалитета ваздуха („Службени гласник Републике Српске“број: 39/05).
- Правилник о мониторингу квалитета ваздуха („Службени гласник Републике Српске“број: 39/05).
- Правилник о мониторингу емисија загађујућих материја у ваздух („Службени гласник Републике Српске“број: 39/05).
- Правилник о емисији испарљивих органских једињења („Службени гласник Републике Српске“број: 39/05).
- Правилник о условима за рад постројења за спаљивање отпада („Службени гласник Републике Српске“број: 39/05).
- Правилник о граничним вриједностима емисије у ваздух из постројења за сагоријевање („Службени гласник Републике Српске“број: 39/05).

Општина у овој области има следеће надлежности: објављује податке о стању квалитета ваздуха, стара се о побољшању квалитета ваздуха и санацији за подручја са угроженим квалитетом ваздуха и предузима одговарајуће мјере, доношење Локалног програма заштите ваздуха којим ће се утврдити политика заштите ваздуха и начин управљања квалитетом ваздуха на подручју општине, доношење акционог плана заштите квалитета ваздуха и утврђивање мјера смањења ризика од прекорачења и ограничења трајања појава изузетног загађивања ваздуха.

## 2.2. Стање квалитета ваздуха

Мониторинг квалитета ваздуха на подручју општине Власеница не постоји, нити је икад успостављена станица која би пратила квалитет ваздуха. Због тога није могуће представити податке о квалитету ваздуха, као што је концентрација CO<sub>2</sub>, SO<sub>2</sub>, NO<sub>2</sub>, чађи и других честица. Не постоји катастар загађивача ваздуха, а надзор над загађивачима ваздуха се не врши, мада је исти законска обавеза локалних заједница.

Квалитет ваздуха на овом простору зависи од природних (геоморфолошких, климатских, метеоролошких, хидролошких и др.) и људских фактора. Имајући у виду да топлификациона инфраструктура у Власеници није у функцији већ дужи период, тако да сви објекти у урбаној зони посједују властите изворе топлотне енергије, може се закључити да квалитет ваздуха у зимском периоду није на задовољавајућем нивоу. У ширем смислу, извори негативног утицаја на квалитет ваздуха, а самим тим и на квалитет животне средине могу се подијелити на: линијске (регионални, магистрални и локални путеви) и тачкасте изворе загађења (индивидуални објекти, котловнице, пилане).

## 2.3. Главни загађивачи

Извори загађења ваздуха као последице људске активности на подручју општине Власеница могу се сврстати у три групе:

- индустријско загађење (дрвна и металопрерађивачка индустрија),
- саобраћај и
- загађење од сагоревања из котловница појединих објеката и индивидуалних ложишта.

Штетни утицаји на квалитет ваздуха, настали као последица индустријске производње су: хемијски утицаји - емисије штетних издувних гасова из котловница и превозних средстава (CO, CO<sub>2</sub>, NO<sub>2</sub>, SO<sub>2</sub>, H<sub>2</sub>SO<sub>4</sub>, NaOH), као и физички утицаји (подизање пиљевине и прашине са манипулативних површина). Најзначајнији загађивачи ваздуха из индустријског сектора на подручју општине Власеница су: „ДИВ“, „Форест“, „Буком–пром“ „Ивекс“, и „Рапел & МС“, као представници дрвне индустрије и „Алпро“ А.Д., представник металопрерађивачке индустрије.

Саобраћај представља извор бројних гасова, који настају сагоревањем течних горива у моторима са унутрашњим сагоревањем, и имају негативан утицај на здравље људи. Прије свега ту су: угљенмоноксид, азотни оксиди и олово у ваздуху. Кроз град Власеницу пролазе два, веома фреквентна, магистрална пута М 19 и М 19-2, што увелико утиче на квалитет ваздуха.<sup>11</sup>

---

<sup>11</sup> Према процјени АМД “Власеница“ просјечна старост аутомобила на територији општине Власеница износи 16 година, што значајно доприноси загађењу ваздуха.

Загађење ваздуха настало сагоријевањем из котловница појединих објеката, индивидуалних ложишта и других објеката, представља један од најважнијих еколошких проблема општине Власеница, а нарочито је изражен током зимских мјесеци. Пошто систем централног гријања није у функцији већ неколико година, домаћинства свој проблем гријања рјешавају употребом дрвета за огрјев у индивидуалним ложиштима. Постоје предузећа и установе које имају сопствене котловнице на угљь, то су: ЈП „Електродистрибуција“, СШЦ „Милорад Влачић“, ОШ „Вук Караџић“, ГП „Радник“, хотел „Панорама“ и др. У процесу сагоријевања фосилних горива поред оксида сумпора јављају се и оксиди угљеника, азотни оксиди и многи други, који штетно утичу на здравље људи.

Мјере, које су дужни проводити загађивачи у циљу спречавања емисија у ваздух (према њиховим Плановима активности) су:

- Заштита од повећане концентрације пиљевине и прашине на радном мјесту и околину може се рјешити изградњом затвореног вентилационог система и одговарајућег силоса са циклоном. Исти се мора редовно контролисати на непропусност за прашину.
- Побољшати ефикасност процеса сагорјевања у котловима, пиљевина се може користити као енергент котловнице, а вишак редовно одвозити на депонију.
- Емисија пепела и димних гасова из котловнице мора бити испод дозвољених граничних вриједности, што се постиже уградњом филтера.
- У циљу смањења емисије штетних издувних гасова из превозних средстава, предлаже се коришћење нискосумпорних погонских горива.
- Манипулативне површине асфалтирати или бетонирати, а прашину од транспортних средстава обарати коришћењем баштенског хидранта.
- У циљу успостављања континуираног праћења стања околне животне средине треба вршити мониторинг квалитета ваздуха и других аспеката животне средине.
- Мониторинг вршити аутоматском опремом од стране овлаштене институције, а мерења обавити два пута у току године.
- Резултати мјерења морају бити у складу са законским прописима за ваздух, воду и земљиште.

Бројне су мјере за успостављање доброг квалитета ваздуха, прије свега израда Катастра загађивача ваздуха за подручје општине Власеница, као и успостављање редовног система мониторинга квалитета ваздуха, што ће омогућити сагледавање реалне ситуације. Један од корака на путу постизања дугорочно доброг квалитета ваздуха је израда адекватне планске документације. То подразумијева пројектовање и изградњу саобраћајница и индустријских постројења изван стамбених подручја, успостављање заштитних - зелених појаса око њих, изградњу заобилазница и прилагођавање саобраћајница постојећим капацитетима возила и др.

## 2.4. Идентификација проблема

Најважнији проблеми везани за управљање квалитетом ваздуха на територији општине Власеница представљени су у табели број 4.

Табела 4. Идентификовани везани за област управљања квалитетом ваздуха

Бр.	Узрок проблема	ПРОБЛЕМ	Последица
1.	Непостојање топлификационе инфраструктуре, велики број индивидуалних ложишта.	Загађење ваздуха током зимског периода.	Лебдеће честице и гасови који имају негативан утицај на здравље људи.
2.	Загађење ваздуха из саобраћаја, коришћење горива лошег квалитета, велики број старих и нефункционалних возила.	Локално загађење у центру града услед издувних гасова.	Присуство токсичних материја и гасова које негативно утичу на здравље људи.
3.	Неконтролисано спаљивање свих врста отпада и други разлози загађења ваздуха.	Локално загађење ваздуха.	Лебдеће честице и гасови који имају негативан утицај на здравље људи.
4.	Непредузимање превентивних мјера у циљу спријечавања загађења.	Хемијско загађење ваздуха из индустрије.	Контаминација ваздуха (присуство токсичних супстанци и гасова у ваздуху), негативан утицај на здравље људи.
5.	Непредузимање превентивних мјера у циљу спријечавања загађења.	Физичко загађење ваздуха из индустрије.	Локално загађење приземних слојева ваздуха.
6.	Недовољна посвећеност власти и друштва проблематици.	Непостојање организованог мониторинга.	Недостатак података о квалитету ваздуха.
7.	Недовољна информисаност.	Ниска еколошка свијест становништва по питању загађења ваздуха.	Неадекватан однос грађана према заштити квалитета ваздуха.

## 2.5. Циљеви

У складу са анализом наведених проблема, циљеви општине Власеница у области управљања квалитетом ваздуха су:

- ✓ Извршити санацију топлификационе инфраструктуре/гасификацију општине.
- ✓ Израда и имплементација пројекта гасификације општине Власеница.
- ✓ Стимулисати потрошњу чистијих енергената.
- ✓ Израдити катастар загађивача ваздуха.
- ✓ Обезбиједити редован мониторинг ваздуха, на бази чега ће се проводити превентивне и друге мјере заштите ваздуха од загађивања.
- ✓ Успоставити усаглашеност са граничним вриједностима емисија загађујућих материја у ваздух у зони утицаја свих загађивача.
- ✓ Обнављање шумских екосистема.
- ✓ Едуковати становништво о значају квалитета ваздуха.
- ✓ Појачати инспекцијски надзор.

### 3. УПРАВЉАЊЕ ВОДАМА

Чиста вода представља један од основних услова живота човјека на Земљи. Слатководни ресурси нису неисцрпни и неопходно је сачувати их и контролисати њихов квалитет. Мијењати квалитет воде значи угрожавати живот човјека и осталих живих бића, која од ње зависе.

#### 3.1. Законски основ и надлежности општине

Законски основ којим је дефинисано управљање водама представљају: Закон о водама („Службени гласник РС“, број: 50/06), Закон о заштити животне („Службени гласник Републике Српске“, број: 28/07), Закон о заштити природе („Службени гласник Републике Српске“, број: 50/02) и Закон о локалној самоуправи Републике Српске („Сл. гласник РС“, број: 28/94).

Општина има следеће надлежности у области управљања водама:

- обезбјеђује услове коришћења и начин управљања природним језерима, изворима, јавним бунарима и јавним чесмама и стара се о њиховој заштити, те ствара опште услове за очување чистоће обала ријека и језера на овом подручју,
- обезбјеђује опште услове и начине изградње и одржавања водовода у сеоским насељима, њихово коришћење и утврђује санитарно-техничке услове за испуштање отпадних вода,
- одређује водопривредне услове, издаје водопривредне сагласности и водопривредне дозволе за објекте и радове одређене законом,
- утврђује санитарне зоне и заштитне мјере,
- изградња, реконструкција и одржавање водних објеката,
- издавање водних аката из члана 127. тачка 2. Закона,
- вођење прописаних евиденција о водоводима и
- вршење инспекцијског надзора путем општинске водне инспекције.

#### 3.2. Водно богатство

Подручје општине обилује водотоцима, у виду кратких ријека и потока, који припадају сливу ријеке Дрине. Ријеке Дрињача, Тишча и Студени Јадар чине главнину хидрографске мреже.

За град највећи значај има ријека Тишча, са чијег изворишта се користи вода за потребе градског становништва као и локалне привреде, и које има просјечну годишњу издашност око 900 литара у секунди, док је минимална издашност 450 l/s. Орографски слив ријеке Тишче заузима око 56 km<sup>2</sup>. За период континуираних осматрања протицаја од



маја 1980. до јуна 1981. године максимални протицај на хидролошкој станици ”Миљанићи” регистрован је у мјесецу марту 1981. године и износио је 4,0 m<sup>3</sup>/s.

Минимални протицаји су у љетним мјесецима, а за конкретан период осматрања друга половина јула и прва мјесеца августа – 1,7 m<sup>3</sup>/s. Амплитуда водостаја логично се поклапа са екстремним вриједностима протицаја и за наведене максималне и минималне протицаје износила је 36 см. Претходно наведене вриједности су знатно изнад просјека за сушну годину. Осматрањима у периоду од 1975. до 1977. године минимално регистровани протицај износио је 400 l/s, а просјечан 930 литара у секунди. Стајаће воде су ријетка појава на територији општине, постоје једино мање мочваре на планини Јавор, као и вјештачко језеро које се налази се на ширем подручју града.

### 3.3. Вода за пиће

На подручју општине Власеница јавним водоводом управља АД „Водовод и канализација“ Власеница, и то водоопскрбним системом „Тишчино врело“ и „Видовића врело“. Извориште „Тишчино врело“ има просјечну годишњу издашност од око 900 литара у секунди, док просјечна издашност „Видовића врела“ у Горњем Залуковику износи 60 l/s.

Стање водоводне мреже на подручју општине Власеница није на задовољавајућем нивоу,<sup>12</sup> тако да се појављује велики број кварова, што проузрокује знатне губитке на мрежи.<sup>13</sup> Овај проблем треба да се ријеша у најскорије вријеме јер је у току реконструкција комплетног водоводног система у граду. За разлику од управљања јавним водоводом, начин управљања сеоским водоводима још увијек није довољно дефинисан.

Табела 5. Тренутно стање и процјена потреба воде на подручју општине

	2005	2010	2015
Број становника	6.500	7.000	10.000
Број потрошача	2.400	3.000	4.500
Губици воде (%)	50	25	< 5
Потребе (l/s)	40	50	70

Извор: Стратегија развоја општине Власеница 2007 – 2012. године

Ипак, последњих година водоснабдијевање града Власенице и приградских насеља је значајно квантитативно и квалитативно побољшано у односу на претходни период. Квантитативна карактеристика је континуирана испорука просјечних 85 l/s воде у граду,

<sup>12</sup> Још увијек се на великом дијелу разводне водоводне мреже користе азбестне, ливено-жељезне и поцинчане цијеви.

<sup>13</sup> Предузеће које управља водоводним системом посједује апарат за детекцију кварова на мрежи што олакшава, односно убрзава откривање квара и омогућава бржу интервенцију.

што у односу на период до реконструкције представља повећање капацитета од 30%, док губици воде на мрежи износе око 50%.

Вода за пиће се дезинфикује хлорним препаратом, а контрола здравствене исправности воде за пиће у јавним водоводима врши се редовно у сарадњи са Институтом за заштиту здравља Републике Српске. Контрола воде за пиће у сеоским водоводима се не врши редовно, што остаје задатак за наредни период. Из табеле 6. може се закључити да је количина органских и минералних материја углавном у границама дозвољеног, осим у изузетним случајевима у прољеће, када је повећана потрошња калијум-перманганата, што указује на повећање количине органске материје, која изазива помућење.

Табела 6. Физичко-хемијска својства воде у резервоару „Тишчино врело“

Испитивани параметри	Мин.	Макс.	Дозвољено
рН вриједност	6,82	7,88	6,8-8,5
Мутноћа (NTU)	0,00	169	1
Ел. проводљивост (S/cm)	343	369	1.000
Амонијак (mg/l као N)	0,00	0,16	0,10
Нитрити (mg/l као N)	0,00	0,11	0,03
Нитрати (mg/l као N)	0,40	1,90	50
Хлориди (mg/l Cl)	3,55	1,75	200
Сулфати (mg/l SO <sub>4</sub> )	-	3,50	250
Жељезо (mg/l Fe)	0,000	0,035	0,300
Манган (mg/l Mn)	0,00	0,03	0,05
Потрошња КмнО <sub>4</sub> (mg/l)	0,63	15,2	8
Укупни испар. ост. (mg/l)	223	296	500
Боја (St. Pt-Co скала)	Без	Жут.с.	без
Мирис	Без	без	без
Укус	Без	без	без
Температура (°C)	4	9,8	6-12 опт.

Извор: Подаци АД „Водовод и канализација“ Власеница

У наредном периоду предвиђене су следеће мјере у циљу побољшања водоснабдијевања општине Власеница:

- мониторинг изворишта у периоду интензивног мућења,
- санитарна заштита изворишта,
- санирање понора и ерозивних подручја,
- израда дистрибутивног цјевовода у дужини од 1.520 m до насеља Пискавице,
- израда оптичког система за регулацију нивоа воде у резервоару Козја Раван и
- замјена азбестно–цементних цјевовода новим ПХД цјевоводима.

### 3.4. Отпадне воде

Отпадне воде насеља карактерише велика бактериолошка загађеност, која највећим дијелом потиче од људских фекалија, и оне могу да садрже разне узрочнике заразних болести.

Канализационим системом управља исто предузеће као и водоводним - АД „Водовод и канализација“ Власеница, а оборинском канализацијом КП „Чистоћа“ АД Власеница. Канализациона мрежа мјешовитог типа, изграђена је на урбаном подручју општине Власеница, док сеоска насеља, која нису обухваћена канализационим системом, одводњу отпадних вода врше преко септичких јама. Код непрописно изграђених септичких јама, јављају се проблеми повременог излијевања садржаја и неконтролисаног отицања, што изазива загађење земљишта, површинских и подземних вода.

Што се тиче третмана отпадних вода тренутна ситуација није задовољавајућа обзиром да не постоје пречистачи за отпадне воде, а само је један септик у функцији - за насеље Топлик.

Пројекти и активности који се тренутно проводе у овој области су:

- пројекат уређаја за пречишћавање отпадних вода,
- пројекат канализационог система приградских насеља Пискавице и Друм,
- пројекат оборинских вода.

### 3.5. Идентификација проблема

Најважнији проблеми везани за управљање водама на територији општине Власеница представљени су у табели број 7.

Табела 7. Идентификовани проблеми у области управљања водама

Бр.	Узрок проблема	ПРОБЛЕМ	Последица
1.	Низак ниво текућег и инвестиционог одржавања.	Лоше стање разводне водоводне мреже.	Губици воде.
2.	Неријешено питање управљања сеоским водоводима.	Нередовно вршење контроле квалитета воде у сеоским водоводима.	Опасност по здравље становништва.
3.	Недовољна средства.	Непостојање потпуног третмана питке воде.	Лош квалитет воде за пиће.
4.	Недовољна посвећеност проблему у претходном периоду, недостатак средстава.	Непостојање постројења за пречишћавање отпадних комуналних вода.	Загађивање вода, уништавање водених екосистема, утицај на здравље људи.

Бр.	Узрок проблема	ПРОБЛЕМ	Последица
5.	Непостојање канализационог система у сеоским насељима.	Непрописна изградња септичких јама.	Загађење површинских и подземних вода, негативан утицај на здравље људи.
6.	Ниска еколошка свијест грађана.	Појава дивљих депонија у близини изворишта, обала и ријечних корита.	Загађење површинских и подземних вода, негативан утицај на здравље људи.
7.	Неинформисаност становништва.	Неконтролисано коришћење пестицида.	Загађење површинских и подземних вода, уништавање водених екосистема.
8.	Неконтролисана сјеча шума.	Неадекватна заштита зоне изворишта „Тишчино врело”.	Утицај на квалитет и квантитет воде, негативан утицај на здравље људи.
9.	Непостојање система за третман отпадних вода.	Испуштање санитарних и отпадних вода из индустријских постројења у водотоке.	Загађење површинских и подземних вода, негативан утицај на здравље људи.

### 3.6. Циљеви

Посматрајући идентификоване проблеме у области управљања водама, циљеви општине Власеница су:

- ✓ Извршити реконструкцију градске водоводне мреже.
- ✓ Смањење нивоа губитака воде.
- ✓ Ријешити начин управљања сеоским водоводима.
- ✓ Утврдити зоне санитарне заштите за изворишта која нису у надлежносту АД "Водовод и канализација" Власеница и извршити обиљежавање истих.
- ✓ Редовно вршити контролу квалитета воде за пиће на свим извориштима.
- ✓ Успоставити усаглашеност са дозвољеним нивоима штетних материја у отпадним водама у зонама утицаја свих загађивача.
- ✓ Извршити реконструкцију канализационе мреже.
- ✓ Израдити пројекте изградње канализационе мреже на осталим подручјима.
- ✓ Извршити набавку и уградњу пречистача отпадних вода.
- ✓ Повећати свијест грађана о значају заштите квалитета водних ресурса.
- ✓ Санирати дивље депоније у близини изворишта, обала и ријечних корита.

## 4. УПРАВЉАЊЕ ЗЕМЉИШТЕМ И ПРОСТОРОМ

Да би се обезбиједио успјешан развој, организација и уређење простора се мора базирати на познавању законитости развоја, као и свих природних и друштвених појава и процеса. Најзначајнија одлика простора општине Власеница јесте разноликост природних карактеристика, прије свега рељефа, геолошких, педолошких и климатских прилика. На овом подручју преовладава шумско земљиште у односу на пољопривредне површине и изграђене зоне, док је систем насеља неразвијен и моноцентричан, са изразитом доминацијом града Власенице као општинског и урбаног центра.

### 4.1. Законски основ и надлежности општине

Најзначајнији закони који би требало да регулишу питања управљања земљиштем и простором су: Закон о пољопривредном земљишту („Сл.гласник РС“, број: 93/06), Закон о уређењу простора ("Сл. гласник РС", број: 84/02), Закон о локалној самоуправи Републике Српске ("Сл. гласник РС", број: 28/94), Закон о заштити животне средине ("Сл. гласник РС", број: 28/07) и др.

Надлежности општине у области управљања земљиштем су:

- усваја основе заштите, коришћења и уређења пољопривредног земљишта и стара се о њиховом спровођењу,
- одређује ерозивна подручја и прописује противерозивне мјере,
- одређује услове и начине коришћења пашњака и њиховог привођења другој култури,
- прописује граничне вриједности емисије за поједине штетне и опасне материје у случајевима утврђеним законом, и др.

Општина у области урбанистичког планирања и грађења има следеће надлежности:

- усвајање урбанистичких планова и обезбјеђивање њиховог спровођења,
- праћење стања уређења простора и насеља на својој територији,
- издавање урбанистичке сагласности и одобрења за грађење,
- обезбјеђивање коришћења грађевинског земљишта, давање грађевинског земљишта на коришћење, утврђивање накнаде за уређивање и коришћење грађевинског земљишта и старање о његовом уређивању, унапређивању и заштити,
- обезбјеђивање услова за уређење насеља и коришћење јавних и других површина и
- обезбјеђивање услова и одређивање начина изградње, односно постављање и уклањање објеката на јавним површинама у насељеним мјестима и на неизграђеном грађевинском земљишту.

Надлежности у овој области су још и: одржавање чистоће, одржавање гробаља, одржавање и чишћење улица, саобраћајница, паркова, зелених, рекреационих и других

---

јавних површина. Послове инспекцијског надзора у области урбанизма и грађења врше општински органи управе, путем урбанистичко-грађевинског инспектора, уколико поједини послови законом нису стављени у надлежност друге инспекције.

#### 4.2. Земљиште

На подручју општине Власеница уочавају се разлике у сложености земљаног покривача, што је последица сложеног дјеловања педогенетских чинилаца, у првом реду због учешћа разноврсне матичне подлоге. Земљишта су кисела до јако кисела и претежно сува. Педоклиматска сувоћа појачана је и микрорељефом, јер су ова земљишта већином, распрострањена на гребенима и стрмим дијеловима падина, и имају већу могућност исушивања. По пространству, највише су заступљени дистрични камбисоли, који заузимају 75% укупног простора. Далеко мању површину од претходног типа заузимају: литосоли, калкомеланосоли, ранкери, рендзине, еутрични камбисоли, калкокамбисоли, лувисоли, псеудоглеји, подзоли и брунипозоли, те колувијална земљишта. Природну вегетацију на оваквим земљиштима чине углавном букове шуме, и шуме храста.

Табела 8. Структура земљишта према намјени

Категорија	Површина (ha)	
Урбано подручје	170,80	Израђене зоне 831 ha
Индивидуална сеоска домаћинства	570,60	
Привредне зоне	5,68	
Депонија	1,78	
Гробља	20,12	
Позајмишта	17,60	
Спорт и рекреација	44,52	
Ливаде	899,39	Пољоп. површице 5.627 ha
Комплекси култивисаних парцела	1.841,83	
Претежно пољопривредна земљишта са значајним учешћем природне вегетације	2.885,84	
Листопадне шуме	13.603,55	Шумско земљиште 16.089 ha
Четинарске шуме	737,67	
Мјешовите шуме	1.747,94	
<b>Укупно</b>	<b>22.547</b>	

Извор: Подаци Административне службе општине Власеница

По правилу, највећи дио простора заузима пољопривредно и шумско земљиште. Из табеле број 8. се може видјети да општина Власеница располаже са 22.547 хектара

земљишта, од чега изграђене зоне заузимају 831 ha, пољопривредне површије 5.627 ha, а шумско земљиште 16.089 ha.

Основни проблеми у области управљања земљиштем везани су за: нерационално коришћење земљишта, загађеност пољопривредног земљишта, неконтролисану употребу пестицида, недовољну примјену агротехничких мјера, појаву ерозије и клизишта, недовољну ревитализацију земљишта и дивљих депонија, експлоатацију минералних сировина и др.

### 4.3. Простор

Општина Власеница подијељена је на 12 Мјесних заједница, то су: МЗ Власеница, МЗ Грабовица, МЗ Мишари, МЗ Цикоте, МЗ Доњи Залуковик, МЗ Симићи, МЗ Пискавице, МЗ Горњи Залуковик, МЗ Бакићи, МЗ Градина, МЗ Церска и МЗ Шадићи.

Табела 9. Насељена мјеста општине Власеница према МЗ

Бр.	Назив МЗ	Насеља
1.	Власеница	Панорама, Брегови, Центар, Крушевик, Сушица и Заједница.
2.	Пискавице	Друм, Језеро, Пискавице, Зекићи, Пустоше, Јаровље, Алихоџићи, Бегићи, Џамџићи, Кланац и Куљанчићи.
3.	Цикоте	Рашића Гај, Подцрквина, Плакаловићи, Стевићи, Јокићи, Кевићи, Равни, Пешевина и Пијукe.
4.	Шадићи	Корита, Вуковићи, Врањевац, Шевар, Јасиковице, Вуковића Брдо, Гај, Которача, Мрамор и Драгаши.
5.	Церска	Ново насеље, Хакалаши, Челебићи, Гуштери, Хасановићи, Ћосићи, Луке, Курјаци, Мушкићи, Балтићи, Хоџићи, Шахићи, Поток, Велићи, Гобеле, Ферхатовићи, Грбићи, Дурићи и Муминовићи.
6.	Д. Залуковик	Којчевина, Тикварићи, Неђељишта и Рогосија.
7.	Г. Залуковик	Тугово, Кулина, Врли Крај, Кекићи, Оцак, Јадар и Ђурићи.
8.	Мишари	Мишари, Стржевац, Гарићи, Крчевина, Рача, Козја Раван, Цвијетањ, Миљанићи, Горњи и Доњи Стојишићи и Мркојевић Поље.
9.	Грабовица	Ђурићи, Станићи, Матићи, Јасен, Јевтићи, Грабовица, Кљештани, Луке, Муњићи, Вуковићи и Настићи.
10.	Симићи	Драгасевац, Радићи, Рогојевина, Секулићи, Лукићи, Симићи и Мајсторовићи.
11.	Градина	Џемат, Топлик, Хрastовац, Градина, Барице, Дураковићи, Шахманови, Маљишевићи, Бербићи, Хрустићи, Софићи, Есмићи, Ганићи и Баћино Брдо.
12.	Бакићи	Табана, Бакићи, Вијенац, Брда, Продановићи, Ђокићи, Слијепчевићи и Друшче.

Извор: Подаци Административне службе општине Власеница

Индивидуалних стамбених објеката на урбаном подручју општине Власеница има око 2.130, просјечне корисне површине од око 150 m<sup>2</sup>, тако да укупна површина корисног

стамбеног простора износи око 319.500 m<sup>2</sup>. На подручју града Власенице налази се 791 стан (зграде колективног становања) укупне површине 39.500 m<sup>2</sup>. Укупан број зграда колективног становања износи 55, а просјечна површина станова износи 50 m<sup>2</sup>. На руралном подручју општине изграђено је око 480 породичних стамбених објеката, просјечне корисне површине од око 100 m<sup>2</sup> по објекту.<sup>14</sup>

Урбанистички план Власенице донесен је 1986. године и њиме је обухваћено урбано подручје површине 462,53 ha. Према важећем Урбанистичком плану, укупна површина грађевинског земљишта урбаног подручја, намјењена стамбеној изградњи износи 162,43 ha. Израда новог Просторног плана општине Власеница је у току, а према подацима и подлогама за његову израду, индивидуалном становању биће намјењено 570,60 ha. Године 2007. донесен је Регулациони план спортско-рекреативног центра „Игришта“ Власеница, а током 2008. године рађен је Регулациони план ужег подручја центра града Власеница, који још увијек није усвојен. Урбанистички пројекат Новог православног гробља у Власеници донесен је 2007. године, а измјене и допуне истог 2009. године. С обзиром на тренутно стање просторно планске документације, неопходно је: донијети Просторни план општине, постојећи Урбанистички план Власенице ревидирати у складу са новим друштвено економским системом, промјенама у области стамбене и комуналне изградње те тржишним начином привређивања а према потребама становништва општине, као и извршити ревизију постојећих и израдити нове планове.

Један од најизраженијих проблема општине Власеница представља бесправна градња, односно изградња стамбених и других објеката без прописаних сагласности и одобрења. У послеријатном периоду, овај проблем је још више изражен. Ратна разарања, девастација и деструкција објеката и земљишта, слаба provedба имовинских закона, те социјално и материјално стање становништва су највећи узрочници оваквог стања. Додатну отежавајућу околност представља чињеница да се међу бесправним градитељима налазе и припадници борачке популације, избјегло и расељено стновништво, те социјално најугроженије категорије. Један од узрока бесправне изградње у општини Власеница је и тај што Општина, већ дужи период нема урбанистичко-грађевинског инспектора.<sup>15</sup> Стимуланс бесправној градњи представља одобравање прикључака на инфрструктуру од стране јавних комуналних предузећа, за објекте за које није издато одобрење за грађење.

Проведбом имовинских закона велики број људи се нашао у веома тешкој ситуацији (углавном се ради о расељеним лицима из Федерације БиХ). Највећи број исељених и деложираних особа, рјешење свог проблема пронашло је у додјели локација без накнаде од стране Општине, у складу са тадашњом Уредбом Владе РС о изградњи индивидуалних стамбених објеката на истим. Због тадашњих Одлука Високог представника за БиХ о забрани додјеле земљишта у државној својини, поступак додјеле је обустављен. Тако је настао проблем масовне бесправне градње у стамбеном насељу

---

<sup>14</sup> Подаци општинског Одјељења за просторно уређење и стамбено комуналне послове.

<sup>15</sup> Једну од значајнијих мјера у циљу заустављања бесправне градње, представљало би запошљавање општинског урбанистичко-грађевинског инспектора.



Топлик, на коме је изграђено око 300 објеката, са прибављеном урбанистичком сагласношћу а без одобрења за грађење. Доношењем Одлуке о статусу бесправно изграђених грађевина 2005. године ови објекти, као и други појединачни случајеви стекли су услове да буду легализовани. Један од значајнијих проблема представља и то што је велики дио зелених површина у граду запуштен и користи се, највећим дијелом за одлагање материјала за огрев.

#### 4.4. Идентификација проблема

Најважнији проблеми везани за управљање земљиштем и простором на територији општине Власеница представљени су у табели број 10.

Табела 10. Идентификовани проблеми везани за управљање земљиштем и простором

Бр.	Узрок проблема	ПРОБЛЕМ	Последица
1.	Недовољна примјена агротехничких мјера.	Нерационално коришћење пољопривредног земљишта.	Деградација земљишта, појава ерозије и клизишта.
2.	Недовољна едукација пољопривредног становништва.	Неконтролисана употреба пестицида.	Загађење земљишта.
3.	Слаба и недовољна обрада тла.	Смањење расположивог пољопривредног земљишта.	Зарастање пољопривредног земљишта.
4.	Бесправна градња, сјеча шума.	Појава ерозије и клизишта.	Деградација земљишта.
5.	Неконтролисано одлагање отпада.	Појава дивљих депонија.	Контаминација земљишта.
6.	Недовољна посвећеност власти.	Непостојање организованог мониторинга.	Немогућност увида у стање квалитета земљишта.
7.	Проблеми социјалне природе.	Бесправна градња.	Деградација земљишта, појава ерозије и клизишта.
8.	Недовољна посвећеност власти.	Застарјела планска документација.	Нерационално коришћење простора.
9.	Недовољна посвећеност власти.	Непостојање просторног информационог система.	Немогућност адекватне контроле.
10.	Одлагање огревног материјала око стамбених зграда.	Запуштене зелене површине у граду.	Нарушавање естетских вриједности града.

#### 4.5. Циљеви

Посматрајући идентификоване проблеме у области управљања земљиштем и простором, циљеви општине Власеница су:

- ✓ Обезбиједити едукацију становништва и смањити употребу хемикалија у заштити пољопривредних површина.
- ✓ Примјена свих мјера у циљу заштите земљишта.
- ✓ Увести мониторинг квалитета змљишта.
- ✓ Санирање клизишта.
- ✓ Ревитализација јавних зелених површина у граду.
- ✓ Унаприједити рад инспекција.
- ✓ Зауставити бесправну градњу.
- ✓ Ублажити негативне ефекте бесправне градње на животну средину.
- ✓ Израда нових планова (Просторни, Урбанистички, Регулациони).
- ✓ На основу просторно-планске документације одредити зоне за градњу привредних објеката и приступити уређењу истих.

## 5. УПРАВЉАЊЕ ШУМСКИМ РЕСУРСИМА

Шумарство је саставни дио привредне структуре и не може се развијати независно од осталих привредних грана. Развој шумарства планира се кроз годишње, краткорочне и дугорочне планове, а шумарска привреда кроз те планове добија одређене задатке како би се њен развој ускладио са осталим привредним гранама.

### 5.1. Законски основ и надлежности општине

Законски основ, којим се регулише управљање шумским ресурсима представља Закон о шумама РС („Службени гласник РС“ број: 75/08). Овим законом уређује се политика и планирање, управљање и газдовање шумама и шумским земљишем, заштита шума, финансирање и вриједност шума, катастар шума и шумског земљишта и информациони систем у шумарству, имовинско-правни односи, као и друга питања од значаја за шуму и шумско земљиште, ради унапређивања и одрживог коришћења шума и шумског земљишта и развоја шумарства. Од значаја за ову област су још и: Закон о репродуктивном материјалу шумског дрвећа ("Сл. гласник РС", број: 60/09), Закон о садном материјалу ("Сл. гласник РС", број: 37/09), Закон о сјемени и садном материјалу, ("Сл. гласник РС", број: 13/97) и др.

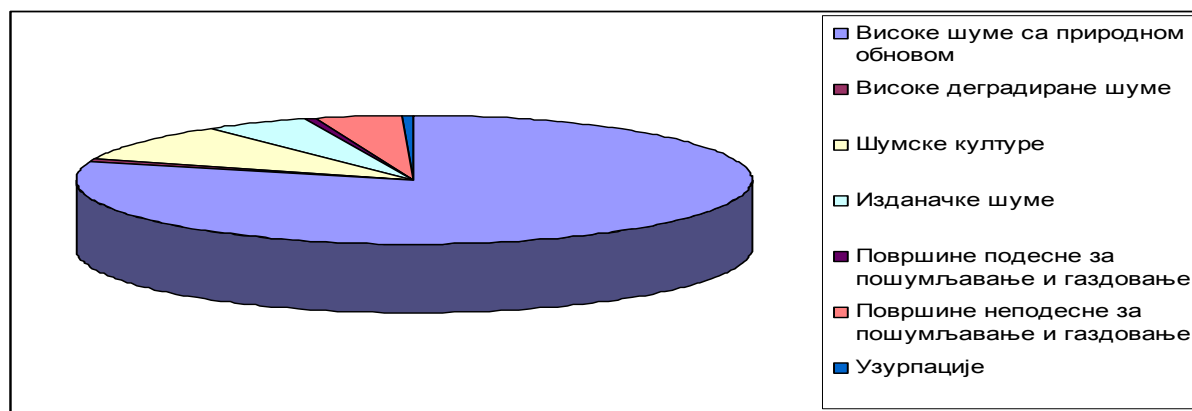
Шумама и шумским земљиштем у својини Републике управља и газдује Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде. Шумско газдинство “Бирач” Власеница, у складу са Законом о шумама и планским документима, организује и спроводи: заштиту шума од пожара, биљних болести, заштиту шума од стоке, дивљачи, глодара, вјетра и снијега, као и заштиту од штетног дјеловања човјека.

Општина има следеће надлежности у овој области: обезбјеђује услове за очување, коришћење и унапређење подручја са природним љековитим својствима и управља подручјима са природним љековитим својствима на којима је успостављен посебан режим заштите, доставља препоруке за одређивање заштићених подручја, учествује у припреми и имплементацији Стратегије заштите природе и др.

### 5.2. Стање на подручју

Шуме и шумска земљишта на територији општине Власеница налазе се највећим дијелом на територији "Власеничког" шумско - привредног подручја, које су дате на коришћење ШГ „Бирач“ из Власенице, и то у оквиру Господарских јединица: Удрч - Каменица, Доња Дрињача, Тишча и Студени Јадар. Поменутом газдинству дате су на коришћење и шуме на територији општина Зворник, Осмаци и Милићи. Потребно је

нагласити да на јужном дијелу границе ШПП-а у зони Игришта постоји неусаглашеност граница општина Власеница и Хан Пијесак са границама ШПП.<sup>16</sup>



Графикон 1. Стање шумског фонда у државном власништву  
(Извор: ШГ „Бирач“ Власеница)

У Власеничком шумскопривредном подручју преовладавају букове шуме, које заузимају 58% површине, тако да се оно може назвати и буково подручје. Планирани етат износи 86.400 m<sup>3</sup>. Нумерички подаци показују да је обим сјеча по категоријама шума просјечно извршен са 48,28% од планираног етата. Коришћење етата по површини извршено је према предвиђеној динамици на 38,90% површине за све шуме ШПП, односно за високе шуме са природном обновом 41,95%, високе деградиране 15,08%, шумске културе 21,13% површине од укупно планираних површина.

Табела 11. Биоклиматски услови на подручју општине Власеница

Надморска висина	Средња температура ваздуха °С		Годишњи просјек падавина у mm		Трајање вегетационог периода
	Годишња	Вегетациони период	Годишња	Вегетациони период	
668 m	9,9	13,6	1.060	607	186 дана

Извор: Ловна основа ловишта „Бирач“ од 2001. до 2011. године

При анализи климе општине Власеница, може се примијетити да преовладава умјерено-континентална клима, која са порастом надморске висине прераста у субпланинску. На шумска подручја отпада више од 55% годишњих падавина. Вегетациони период траје од 180 до 210 дана у години.

<sup>16</sup> Дијелом површине општине Власеница газдује ШГ „Височник“ из Хан Пијеска.

Неке од дјелатности ШГ "Бирач" Власеница су: узгој, заштита, планирање, газдовање, одржавање и унапређивање шума, експлоатација шума, заштита шумског земљишта, трговина на велико дрветом, трговина на велико осталим полупроизводима, трговина на мало горивом за домаћинство, израда и управљање базама података, прикупљање и обрада осталог отпада, уређење и одржавање паркова, зелених и рекреационих површина и др.<sup>17</sup>

### 5.3. Угроженост шумских екосистема

Анализирајући начин газдовања шумама овог подручја, уочава се преовладавање природних начина селекције, а мјере његе шума нису из објективних разлога повећане јер често дистрибуција сортимената нема адекватно тржиште. Због тога су потребне хитне узгојне мјере које подразумевају и проредне сјече ради побољшања квалитета шуме.

Производна функција шума се углавном односи на произвоњу дрвних асортимената, које треба проширити и што више везивати за друге привредне гране. С обзиром на то да таквим начином газдовања долази до исцрпљивања шума, неопходно је свести степен експлоатације испод текућег, повећати пошумљавање огољених површина, повећати удио зелених површина у излетничким и потенцијалним излетничким зонама и много више се усмјерити на друге функције шума као што су туристичко-рекреативна, здравствена и др.

Човјек има највећи утицај на шуме овог подручја. Као основни проблем појављује се бесправна сјеча у близини већ постојећих асфалтних саобраћајница и шумских путева, при чему долази до деградације и девастације шума и шумског земљишта. Бесправним сјечама годишње се посјече просјечно 1000 m<sup>3</sup> бруто дрвне масе. Један од значајнијих проблема проблема представља неконтролисана сјеча шуме и превоз трупаца унутар зона санитарне заштите изворишта „Тишчино врело”, што има негативан утицај на квалитет и квантитет воде. Шумске зоне до којих не долазе путеви временом престаре и слаби њихова техничка вриједност. Непридржавањем основних норми шумског реда, при експлоатацији шума, долази до појачаног обољевања шума. Благовременом превентивом могуће је спријечити болести шума изазване негативним утицајем инсеката и фитопатогених гљива и свести их на најмањи ниво.

Човјек је узрочник и повремених пожара, као и остатка минираних подручја по шумама. На овом подручју у просјеку избије 19 шумских пожара годишње, а просјечна површина захваћена шумским пожаром износи 62,95 ha.<sup>18</sup> Сва минска поља која су била постављена на територији општине, по завршетку ратних дејстава су очишћена и минско-експлозивна средства уклоњена. Повремено се пронађе се по које неексплодирано убојито средство, које се посредством Цивилне заштите и Министарства унутрашњих послова одмах деактивира и уклони, а затим и уништи.

---

<sup>17</sup> Документи и материјали ШГ „Бирач“ Власеница.

<sup>18</sup> Податак ШГ „Бирач“ Власеница.

Такође је изражен и проблем неадекватног одлагања отпада, најчешће у близини сеоских насеља у оближњим шумама и поред шумских путева. Тај отпад утиче на загађење шумског земљишта, површинских и подземних вода, шумских екосистема, и представља потенцијални извор заразних болести.

Борба за чистим ваздухом и водом постала је свакодневица савременог друштва. Због тога шума као најважнији природни екосистем, осим функције производње дрвне масе и осталих производа, добија и друге намјене, ради удовољавања многоструких функција чији је значај непроцјењив за човјека и друштво.

Друштвени значај шума у оквиру њеног вишенамјенског коришћења посебно је изражен кроз заштитно-регулаторне функције. На овом мјесту треба посебно истаћи заштиту земљишта од ерозије, заштиту изворишта питке воде, значај шума као регулатора атмосферских падавина, сунчевог зрачења и температурних колебања.<sup>19</sup>

#### 5.4. Идентификација проблема

Најважнији проблеми везани за управљање шумским ресурсима на територији општине Власеница представљени су у табели број 12.

Табела 12. Идентификовани проблеми везани за управљање шумским ресурсима

Бр.	Узрок проблема	ПРОБЛЕМ	Последица
1.	Уништен шумски фонд током рата.	Недостатак квалитетних шума.	Недостатак квалитетног дрвета за прераду.
2.	Споро судско одлучивање, недовољна контрола шумара и инспектора.	Бесправна сјеча шума.	Појава ерозија тла и клизишта, нарушавање шумских екосистема.
3.	Недовољан број акција пошумљавања.	Стварање шумских голети.	Појава ерозија тла и клизишта, угрожавање изворишта и екосистема.
4.	Неконтролисано одлагање отпада.	Појава дивљих депонија на шумским подручјима.	Контаминација шумског земљишта и шумских екосистема.
5.	Претходна ратна дејства.	Појава заосталих минираних шумских површина.	Угрожавање људских живота.

<sup>19</sup> Обрадовић, В. (2006).

Бр.	Узрок проблема	ПРОБЛЕМ	Последица
6.	Немаран однос становништва.	Појава шумских пожара.	Нарушавање шумских екосистема, материјална штета.
7.	Немаран однос становништва.	Оштећења узокована присуством стоке у шуми.	Смањење вриједности шумских екосистема, уништавање подигнутих култура.
8.	Непридржавање основних норми шумског реда.	Појава биљних болести и инсеката.	Угрожавање шумских екосистема.
9.	Неконтролисана сјеча шуме и превоз трупца.	Неадекватна заштита зоне изворишта „Тишчино врело”.	Утицај на квалитет и квантитет воде, индиректан утицај на здравље људи.

### 5.5. Циљеви

Посматрајући идентификоване проблеме у области управљања шумским ресурсима, циљеви су:

- ✓ Организовање акција пошумљавања.
- ✓ Квалитетнија контрола коришћења шумских ресурса.
- ✓ Трајност производње и повећање приноса.
- ✓ Развијање и јачање општекорисних функција шума.
- ✓ Обезбиједити трајно и стално повећање прираста и приноса шума.
- ✓ Санација дивљих депонија у шумама.
- ✓ Деминирање шумских простора.
- ✓ Ефикаснији рад инспекцијских служби и судства.
- ✓ Предузети превентивне мјере против пожара и ефикасније процесуирање починилаца.

## **6. УПРАВЉАЊЕ ОТПАДОМ**

Управљање отпадом представља спровођење прописаних мјера поступања са истим, у оквиру сакупљања, транспорта, поновног искоришћења и одлагања отпада, укључујући и надзор над тим активностима и бригу о одлагалиштима после затварања. Оно се врши примјеном мјера, које обезбјеђују најмањи ризик по здравље људи и животну средину. Одрживо управљање отпадом може имати и економски карактер, односно подстицати технолошки развој и отварање нових радних мјеста.

### **6.1. Законски основ и надлежности општине**

Основни закон који би требало да регулише питања управљања отпадом јесте Закон о управљању отпадом („Службени гласник РС“ број: 53/02). Овим Законом регулисано је прикупљање, одлагање, уништавање и рециклажа отпада. Из овог Закона обавезе локалне заједнице су да донесе одлуку о управљању комуналним отпадом као и да донесе локални план управљања отпадом.

Општина у овој области има следеће надлежности: оснивање предузећа за уређење и обезбјеђење обављања комуналних дјелатности, обезбјеђује обављање комуналних дјелатности, организационих, материјалних и других услова за изградњу и одржавање комуналних објеката и комуналне инфраструктуре, организовање комуналне полиције, обезбјеђује надзор над обављањем комуналних дјелатности и инспекцијски надзор. У општини Власеница управљање отпадом и руковођење градском депонијом регулисано је скупштинском Одлуком о комуналном реду.

### **6.2. Стање комуналног реда и управљање чврстим и другим отпадом**

Одржавање чистоће града и одвоз отпада повјерени су КП "Чистоћа" Власеница. Одржавање чистоће града, уређење зелених површина, одржавање кишне канализације и одвоз отпада, ово предузеће врши према својим могућностима. Одвоз и одлагање отпада из града се врши на привремено одлагалиште, које се налази у атару села Драгасевац, док сеоска насеља нису обухваћена системом организованог прикупљања отпада.

Привремена градска депонија налази се на подручју МЗ Симићи, у близини насељеног мјеста Драгасевац и заузима површину од око 4.000 m<sup>2</sup>. За годину дана на градску депонију се доведе око 7.920 m<sup>3</sup> чврстог отпада или 3.690 тона, а годишња употреба одлагалишног простора је око 3.000 m<sup>3</sup>. Отпад из градске клаонице одвози се свакодневно на депонију, на мјесто одвојено за те намјене, површине 500 m<sup>2</sup> и одмах закопава, на истом мјесту се закопавају угинуле и одстријељене животиње.



Одлагање чврстог отпада на подручју територије општине Власеница представља велики проблем, због тога што привремена градска депонија не испуњава ни минимум санитарно-хигијенских услова. Депонија није ограђена, покривена стражом, нити посједује заштитни појас. Није снабђевена потребним инсталацијама и уређајима за гашење пожара и дезинфекцију возила. Такође, не постоје објекти и уређаји за личну хигијену и заштиту радника на депонији. Процједне воде из депоније отичу директно у оближњи поток, који се улива у ријеку Тишчу.

Анализе су показале да отпад из фабрике “Алпро” А.Д. није токсичан, тако да се тај отпад скупља у кругу фабрике гдје испарава течност, а затим се чврсти дио отпада одлаже на градску депонију. Чврсти отпад из осталих индустријских постројења чини, углавном амбалажа и органски отпад (дрвна индустрија). Опасан индустријски отпад представљају индустријска уља и мазива, муљеви, електронски отпад итд.

У плану је изградња регионалне санитарне депоније на Црном Врху, у пограничном дијелу општина Осмаци и Зворник, чији ће капацитет бити око 41.500 тона отпада на годишњем нивоу. На ову депонију би се одлагао прикупљени отпад из општина: Зворник, Братунац, Власеница, Шековићи, Сребреница, Милићи, Осмаци, Калесија и Сапна. Регионална депонија ће испуњавати све критеријуме хигијенско-санитарних услова за одлагање и депоновање отпада. Њеном изградњом дугорочно би се ријешило проблем одлагања чврстог отпада на подручју општине Власеница као и других општина потписница споразума.

Проблем у области управљања отпадом представљају честе појаве неконтролисаног одлагања отпада, такозване дивље депоније. На територији општине постоји шест регистрованих локација гдје се отпад неконтролисано одлаже, као и много већи број нерегистрованих. Комунално предузеће реагује искључиво по дојави и врши санацију дивљих депонија. Поред наведених, присутни су и следећи проблеми у области прикупљања и депоновања чврстог отпада: застарјела механизација у К.П.”Чистоћа”, непостојање система и опреме за селекцију и рециклажу отпада, недовољан број контејнера, неразвијена свијест код становништва о квалитетном управљању чврстим отпадом и одржању еколошки чисте животне средине, неријешено питање збрињавања опасног и медицинског отпада и др.

Пројекти и активности из ове области, који се тренутно проводе у општини Власеница су:

- Изградња регионалне санитарне депоније на Црном Врху.
- Пројекат “Очистимо село”, партнерство општине Власеница и Министарства пољопривреде шумарства и водопривреде (набавка контејнера и сакупљање отпада у појединим селима).
- ПЕП – Интернационал и становници села Драгасевац раде на заједничком пројекту набавка контејнера за село.
- Удружење риболоваца “Липљен” Власеница ради на пројекту “Ревир-Тишча” а његова реализација укључује детаљно чишћење корита ријеке Тишча.

### 6.3. Идентификација проблема

Најважнији проблеми везани за управљање отпадом на територији општине Власеница представљени су у табели број 13.

Табела 13. Идентификовани проблеми везани за област управљања отпадом

Бр.	Узрок проблема	ПРОБЛЕМ	Последица
1.	Неодговарајућа организација комуналне дјелатности.	Депонија привременог карактера, која не испуњава ни минимум санитарно-хигијенских услова.	Деградација животне средине, ширење заразних болести.
2.	Непотпуна покривеност општине (сеоских насеља) системом прикупљања отпада.	Неадекватно одлагање отпада на селима, појава дивљих депонија.	Загађење земљишта, површинских и подземних вода, негативан утицај на здравље људи.
3.	Проблеми институционалног оквира, неодговарајућа законска регулатива.	Неријешено питање збрињавања опасног отпада.	Деградација животне средине, негативан утицај на здравље људи.
4.	Неодговарајућа организација комуналне дјелатности.	Непостојање система селекције и рециклаже отпада.	Повећана количина створеног отпада, губитак потенцијалних сировина.
5.	Недовољно развијена свијест становништва.	Неконтролисано одлагање отпада, појава дивљих депонија.	Контаминација земљишта, површинских и подземних вода, негативан утицај на здравље људи.
6.	Проблеми институционалног оквира, неодговарајућа законска регулатива.	Неријешено питање збрињавања медицинског - инфективног отпада.	Негативан утицај на здравље људи, ширење заразних болести.
7.	Недовољно развијена свијест становништва.	Загађење ваздуха услед честог паљења отпада.	Контаминација ваздуха, ширење непријатних мириса.

#### 6.4. Циљеви

Посматрајући идентификоване проблеме у области управљања отпадом, циљеви општине Власеница су:

- ✓ Изградња регионалне, санитарне депоније.
- ✓ Санација привремене градске депоније на подручју МЗ Симићи.
- ✓ Санирање дивљих депонија на територији општине Власеница.
- ✓ Израдити План управљања отпадом.
- ✓ Покривање руралних подручја системом прикупљања и одвоза чврстог комуналног отпада.
- ✓ Израдити програм едукације становништва о селективном одвајању отпада на мјесту настанка.
- ✓ Набавка адекватне опреме КП “Чистоћа” за селективно прикупљање отпада.
- ✓ Извршити едукацију становништва о штетним последицама неконтролисаног одлагања отпада.
- ✓ Појачати активности рада комуналне полиције, у циљу спријечавања неконтролисаног одлагања отпада.
- ✓ Организовати чишћење корита водотока.

## 7. ЗАШТИТА ПРИРОДНОГ И КУЛТУРНО-ИСТОРИЈСКОГ НАСЛЕЂА

Под заштитом природних вриједности подразумијева се заштита националних паркова, меморијалних подручја, паркова природе, резервата природе, као и споменика природе и природних ријеткости. Заштиту културно-историјског наслеђа и његове околине представља заштита градитељског наслеђа, споменика и споменичких цјелина, археолошких локалитета, спомен обиљежја, као и простора значајних историјских и амбијенталних вриједности и карактеристика.

### 7.1. Законски основ и надлежности општине

У законодавству Републике српске донесен је низ законских аката и прописа који би требало да регулишу питања заштите природног и културно-историјског наслеђа, од којих су најзначајнији: Закон о заштити природе ("Сл. гласник РС", број: 50/02), Закон о заштити животне средине ("Сл. гласник РС", број: 28/07), Закон о уређењу простора ("Сл. гласник РС", број: 84/02), Закон о локалној самоуправи Републике Српске ("Сл. гласник РС", број: 28/94) и Закон о спровођењу Одлука Комисије за заштиту националних споменика („Сл.гласник РС“ бр: 9/02). Природно заштићена подручја и национални парк проглашава Народна скупштина Републике Српске, законом. Приједлог за проглашавање заштићених пејзажа и споменика природе даје министарство надлежно за заштиту животне средине а проглашава Влада Републике Српске, подзаконским актом.<sup>20</sup>

Општина у области заштите културно-историјског наслеђа има следеће надлежности: заштита културних добара, осим добара утврђених законом као добра од значаја за Републику Српску, обезбјеђује заштиту и одржавање споменика и спомен-обиљежја од значаја за културно-историјску традицију, ако њихова заштита и одржавање нису уређени другим прописима. Надлежности у области заштите природних добара су: обезбјеђује очување природних вриједности на свом подручју и доноси акта о стављању под заштиту одређеног природног добра.<sup>21</sup>

Заштита природног и културно-историјског наслеђа нарочито се уређује просторним, урбанистичким и регулационим плановима. Објекти природног и културно-историјског наслеђа у општини Власеница нису обухваћени застарјелом планском документацијом, зато је неопходна израда нових планова који би се бавили проблемима њихове заштите. Тренутно не постоји база података, нити организован систем евиденције природних и културно-историјских вриједности, као ни установе које управљају истим. Послове инспекцијског надзора у овој области врше општински органи управе путем општинског урбанистичко-грађевинског инспектора, уколико поједини послови законом нису стављени у надлежност републичке инспекције.

---

<sup>20</sup> Закон о заштити природе ("Сл. гласник РС", број: 50/02).

<sup>21</sup> Закон о локалној самоуправи Републике Српске ("Сл. гласник РС", број: 28/94).

## 7.2. Стање на подручју

У Власеници и њеној околини постоје видљиви трагови материјалне културе из ранијих историјских раздобља, али прошлост општине Власеница и мезорегије Бирач још увијек није довољно научно истражена. На основу расположивих података, сазнања, трагова и споменика материјалне културе поуздано се може закључити да су ови простори били насељени и у праисторијском периоду о чему свједочи, поред осталог, некропола са хумкама на локалитету Шошари.<sup>22</sup> Још у вријеме Римљана овуда су пролазили важни путеви који су ишли од Дубровника (Ragusa) за Сремску Митровицу (Sirmium). О раној прошлости овог краја говоре бројне некрополе и стећци, остаци насеља и старих градова, црквишта (црквина)<sup>23</sup> и путева<sup>24</sup>, споменици и објекти из периода аустро-угарске владавине, као и бројни споменици из I и II свјетског рата.

Стари град Веледин (Градац) налази се западно од градског насеља Власеница на сјеверозападним обронцима планине Јавор. По околној конфигурацији рељефа био је предодређен за утврђење. Данас се до подножја Веледина може доћи шумским макадамским путем из неколико смјерова из Власенице и околине. Сам град Веледин има доста очуваних дијелова старе тврђаве, гдје се јасно виде контуре тврђаве, одбрамбени бедеми, пушкарнице, осматрачнице, просторије за становање и др. Мјестимично се виде и очуване зидине и до 20 m висине и јасно очуване зидине унутрашњег распореда тврђаве. Зидине Веледина обрасле су у разно растиње, па је неопходно извршити чишћење и санацију истих.

Стећци су карактеристика српског динарског простора, нема стећка ван српског етничког простора, нити унутар њега за који се може доказати да не припадају Србима. Огромна већина гробаља под стећцима је орјентисана православно (исток – запад), а доста њих је смјештено поред православних цркава (укључујући и рушевине). Сам термин “патарени”, којим се најчешће означавају становници Босне или „богумили“, означава оне који уче да Дух Свети исходи од Оца (ex Patre), дакле православне, за разлику од римокатолика који уче да исходи од Оца и Сина (ex Patre Filioque).<sup>25</sup>

Према неким процјенама на просторима бивше општине Власеница постоји 71 некропола са око 1.600 стећака, од тога 69 рељефно декорисаних. Ово историјско богатство из средњег вијека потребно је детаљно изучити, сачувати и извршити туристичку валоризацију.

У атару села Горњи Залуковик се налази 184 стећка, од чега је 13 рељефно декорисано. Налазе се у близини некадашњег аустро-угарског пута, у близини ХЕ "Горњи Залуковик", поред сеоског гробља и новосаграђене цркве. Овдје је извршен и својеврстан вандализам, да би се очистио плато испред цркве, стећци су багерима уклоњени и

---

<sup>22</sup> Даншња општина Милићи.

<sup>23</sup> Локалитети под називом "Црквина" налазе се у селима Вукшићи и Горњи Залуковик.

<sup>24</sup> Постоје бројни остаци средњевијековних путева, у народу познати као „римски путеви“, један такав водио је од Власенице, преко Јавора ка Сарајеву.

<sup>25</sup> Ђапин, Ђ. (1995): *Мит о богумилима*, "Погледи" бр. 179., Крагујевац.

нагомилани у једном углу. Други значајан локалитет са стећцима је у селу Мишари, гдје се, према процјенама Комисије за заштиту околине, културног и природног наслеђа општине Власеница, налази око 40 стећака. Неколико стотина метара од сеоске школе је групација стећака са уклесаним орнаментима – геометријским фигурама и цвјетовима. Импазантни стећци су и на прилазним путевима средњовијековном утврђењу Веледин. При самом врху Веледина је необичан стећак, направљен од црвенкастог камена. Налази се на ерозијом угроженом простору па је почео да се нагиње и клизи ка подножју брда. На локацији Кула<sup>26</sup>, сјеверно од Власенице, налази се око 20 стећака, највећим дијелом зараслих у жбуње. У близини насеља Градина постоје 3 групације са укупно 35 стећака, који су у релативно добром стању, дјелимично обрасти маховином. У атару села Бакићи је некропола са око 20 стећака, који су обрасти густим растињем и тешко приступачни, а у засеоку Николићи налазе се три стећка и неколицина других надгробних споменика из различитих периода. Стећака има још у селима Церска, Скугрићи и Рогосија, њихов тачан број није познат јер, као и на осталим локалитетима, још увијек нису извршена њихова детаљнија испитивања.<sup>27</sup>

У селу Цикоте, на мањем узвишењу званом „Рудишта“, виде се трагови рударског насеља, а недалеко на локалитетима „Варошиште“ и „Ханиште“, остаци старих насеља.

Најзначајнији религијски објекти на подручју општине Власеница су: црква Св. апостола Петра и Павла у Власеници, црква Св. пророка Илије на узвишењу „Рудишта“ и џамија Хајрија у Власеници.

Црква Св. апостола Петра и Павла налази се на доминатном мјесту у Власеници. Тачније у улици Св. апостола Петра и Павла, у старом центру града. Довршена је 1889. године, о чему свједочи и натпис уклесан у камену при уласку у цркву изнад Портала. Црква је грађена од посебно квалитетне врсте црвеног мермера, велике тврдоће и посебно лијепог изгледа. С обзиром на то да је налазиште тог мермера на завршном дијелу романијског платоа, добио је назив „романит“. Главни неимар цркве био је Тома Бољешаћ из Сушака, а осликао ју је, у српско-византијском стилу, сликар Милан Косановић, касније замонашени Тимотије. Црква Св. пророка Илије гради се одмах по завршетку власеничке. Слична је по градњи, архиктектонском приступу и врсти материјала. О градитељима и прилозима за изградњу говори спомен-обилежје које се налази уз цркву.

Џамија Хајрија представља једини објекат исламске религије на подручју општине Власеница. Стара џамија Хајрија је изграђена 1892. године и налазила се у самом центру градског насеља. Она је за вријеме последњег рата порушена, тачније 19. августа 1992. На захтјев Бошњака повратника обнова џамије је почела тачно након тринаест година, 19. августа 2005. године. Након двије године изградње, она је отворена на исти датум када је срушена и када је почела обнова.

---

<sup>26</sup> У наредном периоду требало би се позабавити лоцирањем и евентуалним траговима „куле“ на истоименом узвишењу поред Власенице.

<sup>27</sup> Процјена Комисије за заштиту околине, културног и природног наслеђа општине Власеница.

---

У градском центру је више објеката, изграђених крајем 19. вијека, у периоду аустро-угарске владавине. Као типичан примјер истиче се зграда Општине, која и данас има ту функцију, док се остали објекти из овог периода налазе у приватном власништву.

На планинском превоју Хан Поглед, 12 km од Власенице, на око 1.150 m надморске висине налази се спомен-чесма „Ружина вода“. Израђена је од ружичастог кречњака као помен на битке које су се одиграле на том простору 23. септембра 1914. године и 15. јуна 1942. године. Недалеко од спомен чесме налази се гробница са 153 погинула војника српске војске из Шумадијске дивизије, који су погинули у поменутој бици 1914. године и неутврђени број бораца погинулих у Другом свјетском рату. Испод главног пута у близини „Ружине воде“ налази се јама у коју су бачени многи Срби у току Другог свјетског рата. Јама још увек није ексхумирана, нити уређена.

Спомен-гробље из Другог свјетског рата налази се на југоисточном дијелу града Власенице, уз магистрални пут М19 (Београд – Сарајево). Године 1961. је урађена спомен поставка VI источно-босанске пролетерске бригаде. Грбови су прекривени бијелим мермерним плочама са натписима палих бораца. У његовом продужетку уз сам пут је и спомен-гробље палим борцима из последњег рата (1992-1995). У знак сјећања на пале борце у минулом рату, Борачка организација и Општина уредили су „Спомен собу“ у склопу Дома Културе, у којој је постављен споменик са сликама бораца, који су дали животе за слободу Власенице и Републике Српске.

У близини насља Сушица у Власеници налази се јеврејско гробље, тренутно је у изузетно лошем стању, у потпуности обрастало у растиње, тако да је неопходно извршити санацију, чишћење и ограђивање истог. У центру града, на мјесту некадашње Султан Фатихове џамије налазе се остаци старог муслиманског гробља са три надгробна споменика који су ограђени, и неколико дијелова споменика изван ограђеног простора.

Споменик „Устаник“ се налази у склопу градског парка у Власеници. Постављен је на гранитном постаменту 1958. године. Монументална бронзана фигура рад је вајара Мирка Остојића из Сплита. Фигура је направљена у усправљеном ставу, раширених и уздигнутих руку симболички позива народ на устанак.

Бројне су природне вриједности на територији општине Власеница које би требало првенствено истражити, а затим одредити категорију и мјере заштите. Истичу се изворишта (врела) и ријечни токови: Тишче, Грабовице, Студеног Јадра и Седрице. Ту су још: водопад Скакавац на Ријечи (притока Студеног Јадра) висок преко 20 m, као и нешто мањи водопади Седрице и Грабовице, мочваре на Игриштима које су на картама назване језерима (Дрцино језеро, Џомбино језеро, Шашнуто језеро), клисуре ријечних токова од којих су најзначајније клисуре Грабовице и Седрице,<sup>28</sup> масив Јавора (Јаворов врх, висораван Игришта, Јаворова пољана и др.), јаме и пећине које су још увијек неистражене, велики шумски комплекси, градска излетишта и др.

---

<sup>28</sup> Седрица је усјекла кратку али изузетно лијепу клисуру која има инверзне стране, са бројним мањим водопадима и кадама.

### 7.3. Идентификација проблема

Најважнији проблеми везани за заштиту природног и културно-историјског наслеђа на територији општине Власеница представљени су у табели број 14.

Табела 14. Идентификовани проблеми заштите природног и културно-историјског наслеђа

Бр.	Узрок проблема	ПРОБЛЕМ	Последица
1.	Недовољна посвећеност власти, неинформисаност јавности, недостатак финансијских средстава.	Недовољна заштита природних и културно-историјских вриједности.	Уништавање/пропадање објеката природног и културно-историјског наслеђа.
2.	Недовољна посвећеност власти.	Непостојање евиденције природних и културно историјских вриједности.	Немогућност увида у тренутно стање објеката природног и културно-историјског наслеђа.
3.	Недостатак финансијских средстава и инвестиција.	Непостојање програма рестаурације оштећених културно-исторјиских споменика.	Пропадање културно-исторјиских споменика.
4.	Експлоатација појединих биљних врста, сјеча шума.	Уништавање природних пејзажа.	Уништавање природних станишта, нестајање појединих врста.
5.	Застарјели планови.	Непостојање планске документације у циљу заштите природног и културно-историјског наслеђа.	Девастација објеката природног и културно-историјског наслеђа.

### 7.4. Циљеви

Посматрајући идентификоване проблеме, циљеви општине Власеница су:

- ✓ Евидентирати објекте природног и културно-исторјиског наслеђа.
- ✓ Успоставити мјере заштите објеката природног и културно-исторјиског наслеђа.
- ✓ Развијање програма уређења објеката природног и културно-исторјиског наслеђа.
- ✓ Извршити рестаурацију оштећених културно-исторјиских споменика.
- ✓ Детаљно испитати предложене објекте заштите природног наслеђа, утврдити категорију и мјере заштите, у сагласности са постојећим законским актима.
- ✓ Редовно инспекцијско праћење стања.
- ✓ Израда Мастер плана за СРЦ „Игришта“.



## 8. ПРИВРЕДА И ЖИВОТНА СРЕДИНА

Привреда општине Власеница налази се у незавидном положају. Процес власничке транзиције још увијек није завршен, опоравак привреде тече споро, а некада успјешна предузећа данас раде смањеним капацитетом. Економски развој овог подручја почива на неколико привредних грана, прије свега на експлоатацији и преради дрвета, производњи алуминијумских производа и туризму. Ипак, Власеница посједује изузетан потенцијал за развој привреде, тако да, уз одређена улагања у развој привредних грана заснованих на еколошки прихватљивим технологијама, може постати водећи центар регије Бинач на путу ка остварењу одрживог развоја. Уједно би се могло рачунати и на акумулативни ефекат ових активности који би се увелико одразио на стандард грађана.

### 8.1. Надлежности општине

Општинске надлежности у овој области су углавном везане за регистрацију привредних субјеката, као и питања њиховог утицаја на животну средину. Општина издаје одобрења за рад привредних субјеката, малих и средњих предузећа (стр, сур, сзр, стзр, д.о.о.), одобрења за испуњавање минималних техничких услова за рад, одобрења за јавни превоз и др. У области заштите животне средине има следеће надлежности: издавање еколошких дозвола, оцјену планова активности на смањењу утицаја на животну средину, израду катастра загађивача, послове инспекцијског надзора и комуналне полиције, обезбјеђује надзор над обављањем комуналних дјелатности.<sup>29</sup> Усваја основе заштите, коришћења и уређења пољопривредног земљишта и стара се о њиховом спровођењу, прописује граничне вриједности емисије за поједине штетне и опасне материје у случајевима утврђеним законом и др.<sup>30</sup>

До краја 2009. године на подручју општине Власеница регистровано је 13 акционарских друштава (а.д.), 93 стр, 37 сур, 68 сзр и 43 д.о.о. Такође, за исти период, издато је 7 еколошких дозвола и 8 рјешења којим се одобрава план активности, док је израда катастра загађивача још увијек у фази планирања.<sup>31</sup> Посебно треба нагласити да се контрола квалитета вода, ваздуха, земљишта и емисије буке у животну средину, на територији општине Власеница не спроводи, изузев редовне контроле квалитета воде за пиће.

Одјељење за просторно уређење и стамбено комуналне послове Административне службе општине Власеница издаје еколошке дозволе, по захтјеву привредних субјеката, а на основу члана 68. и 70. Закона о заштити животне средине („Службени гласник РС“

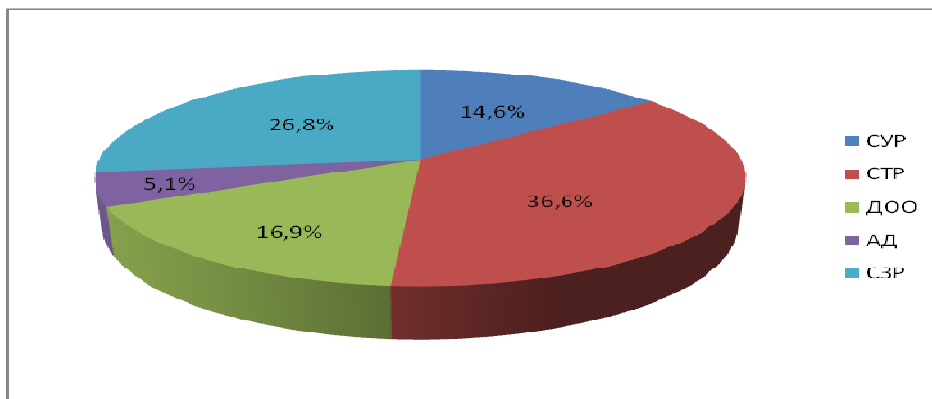
---

<sup>29</sup> Општински комунални инспектор у општини Власеница тренутно не ради, тако да његов посао преузима надлежни републички инспектор.

<sup>30</sup> Закон о локалној самоуправи Републике Српске ("Сл. гласник РС", број: 28/94).

<sup>31</sup> Подаци Административне службе општине Власеница.

бр.53/02 и 109/05) , члана 4. Уредбе о постројењима која могу бити изграђена и пуштена у рад само уколико имају еколошку дозволу („Службени гласник РС“ бр.7/06) и члана 190. Закона о општем управном поступку („Службени гласник РС“ бр.13/02).



Графикон 2. Структура занатско – предузетничких радњи у Власеници  
(Извор: Административна служба општине Власеница)

Уколико се ради о погону који је изграђен прије ступања на снагу Закона о измјенама и допунама Закона о заштити животне средине („Службени гласник РС“ бр.109/05), инвеститор је прије подношења захтјева за издавање еколошке дозволе дужан израдити План активности код овлаштене институције из области заштите средине и прибавити рјешење начелника Општине о прихватању истог, те тако испунити услове за подношење захтјева за издавање еколошке дозволе. Еколошка дозвола се издаје ако понуђена рјешења у погледу локације, технологије и сировина које се користе у самом технолошком процесу задовољавају тражене критеријуме заштите животне средине, као и то да сировине и технологија немају алтернативу, те да није било примједби на изградњу погона. У случају еколошких дозвола које издаје надлежно Министарство ово Одјељење даје мишљење о захтјеву и приложеним доказима уз захтјев за издавање дозволе.<sup>32</sup>

## 8.2. Индустрија и грађевина

Индустријска производња на подручју општине Власеница биљежи константан пад последњих неколико година, тако да некада водећа предузећа општине доживљавају стагнацију, док остала послују с губицима или су већ угашена.

Најзначајнија и по броју запослених најзаступљенија индустријска грана је дрвна индустрија. Богатство сировинском базом (буква, храст, смрча и јелика) дало је могућност развоја ове привредне гране. Фабрика за производњу намјештаја и паркета „ДИВ“ (некада „10 август“) постоји још од 1950. године када је почела са прављењем амбалажних

<sup>32</sup> Подаци Одјељења за просторно уређење и стамбено комуналне послове Административне службе општине Власеница.

сандука за паковање разне робе, а 1960. године почиње са производњом полуфиналних и финалних производа. Данас има око 150 запослених и изграђен углед и традицију као некадашња фабрика у склопу „Шипада“ и дугу сарадњу са иностраним фирмама за пласман својих роба. У дрвној индустријској производњи од завршетка последњег рата, појавио се значајан број приватних прерађивача дрвета („Ивекс“, „Форест“, „Буком–пром“ и „Рапел & МС“). Њихова производња је усмјерена углавном на полупроизоде, а ријетко на финалне производе. Такав прилаз експлоатацији дрвне масе доводи до несразмјерно веће сјече од прираста, нарушава равнотежу у природи, слаби економску исплативост због мале цијене полупроизвода и др.

Штетни утицаји на животну средину који потичу из овог сектора су: емисије штетних издувних гасова из котловница и превозних средстава, подизање пиљевине и дрвене прашине са манипулативних површина, испуштање санитарних и отпадних вода са радних и манипулативних површина, генерисање органског и неорганског отпада, као и прекогранично ширење буке у животну средину.

Један од носилаца индустријске производње у Власеници је „Алпро“ А.Д., предузеће које се дуги низ година бави производњом алуминијумских профила, елоксираних и алуминијумске браварије за грађевинарство, приборе и везе. Од 1999. године производња је на годишњем нивоу износила 937 тона, да би се повећала 2005. године на 2.280 тона алуминијума. Почетком 2004. године извршена је продаја државног дијела капитала, тако да је предузеће у цијелости приватизовано. Откупом акција од државе и ситних акционара, грчка компанија „Алумил“ постаје највећи акционар, са 61,3 % акција у посједу. „Алпро“ А.Д. данас запошљава 166 радника, различитих стручних профила. Ова фабрика посједује сертификат ISO 9001 за квалитет својих производа и сертификат ISO 14001 за заштиту животне средине.<sup>33</sup>

У „Алпро“ А.Д. код емисија у ваздух идентификовани су хемијски утицаји (СО, СО<sub>2</sub>, NO<sub>2</sub>, SO<sub>2</sub>, H<sub>2</sub>SO<sub>4</sub> и NaOH) и физички утицаји (прашина), као и повећана емисија буке у животну средину. Постоји могућност контаминације земљишта у случају хаварија при складиштењу горива, мазива, хемикалија и плина, могућност загађења путем отпадне шљаке из котловнице на чврсто гориво, као и путем отпадног муља са постројења за пречишћавање вода. Отпадне воде се пречишћавају, а затим испуштају у реципијент (оближњи поток) и њихов квалитет задовољава прописане нормативе.

Представник текстилне индустрије "Еластик" А.Д. некада једно од водећих предузећа у општини са 210 запослених, које производи патент затвараче и разне врсте тканих трака, данас запошљава око 20 радника и ради минималним капацитетом, тако да је и његов утицај на животну средину, такође, минималан.

Грађевинарство, као индустријска грана, распадом грађевинског предузећа „Радник“, званично и не постоји. Мања приватна предузећа постоје тек толико да би се одржавали постојећи објекти и незнатно градило у приватном сектору. Стамбени објекти

---

<sup>33</sup> „Алпро“ А.Д. представља једино предузеће на територији општине Власеница, које је сертификовано по ISO 14001:2004.

због великих миграција сасвим довољно могу задовољити потребе данашњег становништва, док су ријетки случајеви инвестирања у изградњу нових привредних капацитета. Стога је и незнатан утицај на животну средину, које има грађевинарство на подручју општине Власеница, а он се огледа, углавном кроз емитовање прашине у ваздух, настанак грађевинског отпада и емитовање буке у животну средину.

Бројне су мјере, као што су промјене у постројењима, замјена сировина, процеса прераде и унапређена пракса манипулације и складиштења материјала, које могу бити примјењене да би се остварила смањења емисија у животну средину. Примјена мјера за ове сврхе не захтјева претјеране трошкове, имајући у виду ризик значајног загађења животне средине који постоји.

### **8.3. Пољопривредна производња**

Анализом структуре и обима пољопривредне производње, долази се до закључка да је производна оријентација у пољопривреди Власенице усмјерена првенствено на задовољавање природних потреба домаћинства, првенствено исхране. Па и поред такве оријентације тај вид пољопривредне производње не може задовољити ни сопствене потребе домаћинства, а поготово не и да испуни своје основне задатке кроз производњу здраве хране, стварања резерви и вишка за тржиште.

У општини Власеница површина обрадивих земљишта износи 8.288 ha. Највећи дио је под ораницама и баштама. Најзаступљеније ратарске културе су: кукуруз и пшеница, док се од повртарских култура највише узгаја: кромпир, шаргарепа, лук, пасуљ итд. Воћњаци заузимају свега 670 ha, а највише се узгајају шљиве, јабуке, крушке, ораси, трешње и друго. Ливаде и пашњаци обухватају 4.255 ha, што погодује развоју сточарства.

Предузеће које се бави пољопривредном производњом у општини Власеница ОЗЗ „Полет“, тренутно се налази у стечајном поступку. Према подацима општинског одјела за привреду, ОЗЗ „Полет“ располаже са 180 ha обрадивог земљишта, од чега је искориштено само 68 %. Приближно 2 ha заузимају саднице шљиве, док се остатак земљишта користи за испашу око 250 оваца. Око 5 ha издаје се под закуп локалном становништву, које користе за сопствене потребе. ОЗЗ „Полет“ посједује и сопствену клаоницу, која тренутно ради смањеним капацитетом.

У Власеници постоји удружење пољопривредника, које броји око 200 чланова из цијеле општине. Њихова укупна производња износи: око 2.000 говеда у интензивној и екстензивној производњи, 10.000 оваца, углавном у екстензивној производњи, као и 5.000 свиња и око 10.000 живине, такође у екстензивној и интензивној производњи. У њиховом посједу је око 32 ha под пшеницом са просјечним приносом од 3.100 kg/ha, 395 ha под кукурузом (4.000 kg/ha), 8 ha заузима јечам (2.100 kg/ha) и 20 ha зоб (1.800 kg/ha). Од поврћа значајно је поменути производњу кромпира, који се сије на површини од 250 ha.

Удружење такође посједује и 29.500 родних стабала шљиве, 5.800 стабала јабука, 2.000 ораха, 750 трешања и 190 стабала вишње, њихов принос варира од године до године.<sup>34</sup>

Присутни проблеми у области заштите животне средине у овој дјелатности везани су за недовољну примјену прописаних агротехничких мјера и неконтролисану употребу пестицида, што утиче на загађење земљишта, површинских и подземних вода, смањење плодности земљишта, као и појаву клизишта и ерозије.

#### 8.4. Саобраћај и везе

Саобраћајна повезаност има значајан удио у привредном развоју. Посматрано на локалном нивоу, саобраћајна инфраструктура је недовољно развијена. Квалитетне саобраћајне услуге подразумијевају, између осталог, квалитет превоза и квалитет путева.

Власеница, с обзиром на свој саобраћајни положај, заузима простор на којем је, за превоз путника приоритетан друмски саобраћај. Друмску мрежу чине магистрални путеви, регионални и локални путеви и градске улице. Квалитет градских улица је релативно лош због дугогодишњег неодржавања.

Власеница се налази на главном магистралном путу М19 (Београд – Сарајево), што у основи и представља главни правац из Србије до Сарајева и олимпијских планина, а у љетном периоду и један од главних правца ка црногорском приморју. Квалитет овог магистралног правца у појединим дионицама није задовољавајући. У зимском периоду саобраћај се, због обилних снијежних падавина одвија отежано, посебно преко планинског превоја Хан Поглед 1.193 m надморске висине. Власеница је преко магистралног пута М19-2 (Власеница – Кладањ – Тузла – Орашје) повезана и са перипанонском магистралом која спаја градове источног и западног дијела Републике Српске. Такође, овим правцем излази и на ауто-пут Загреб - Београд. Дужина овог правца у дијелу власеничке општине је 20 km.

Табела 15. Структура путне мреже општине Власеница

Опис пута	Дужина (km)	%	Стање пута (добро/лоше)
Макадамски	180	63	Лоше
Локални	60	21	Лоше
Магистрални	45	16	Добро
Укупно	285	100	-

Извор: Стратегија развоја општине Власеница 2007 – 2012. године

Остали друмски правци имају регионални и локални карактер. Укупно на подручју општине Власеница има 45 km асфалтираног магистралног пута и око 240 km регионалних и локалних путева. Остали путеви су макадамски и воде до села и дијелова општине гдје се експлоатише шума.

<sup>34</sup> База података Удружења пољопривредника Власеница.

Пријем и отпрема путника и аутобуса представља основну дјелатност „Аутобуске станице“ у Власеници, са чијих перона дневно крене 80 аутобуса ка 19 различитих дестинација. Предузећа за превоз путника, регистрована у општини Власеница су „Центротранс“ А.Д. Источно Сарајево (РЈ Власеница) са 3 поласка дневно на 3 различите линије и просјеком од 1.900 превезених путника на мјесечном нивоу, „Власеница Тоурс“ (1 полазак дневно), А.Д. "Игриште" које се бави превозом туриста и „Орион Тоурс“ које се бави превозом ђака и туриста. Најближи аеродром налази се у Сарајеву (аеродром „Сарајево“), удаљен око 100 km од Власенице и међународног је карактера.

Саобраћај је врло важан извор загађења ваздуха и емисије буке у животну средину, а постоји и могућност контаминације земљишта код испирања ваздуха атмосферским падавинама. Моторна возила одговорна су за присуство многих гасова, попут угљенмооксида, азотних оксида и олова у ваздуху, који негативно утичу на здравље људи. Велики допринос томе даје и чињеница да просјечна старост аутомобила на територији општине Власеница износи више од 16 година.

У области телекомуникација на подручју општине Власеница монопол држи предузеће „Телеком-Српске“, док услуге поштанског саобраћаја на подручју пружа предузеће „Српске поште“. Фиксна телефонија функционише системом положених бакрених каблова и оптичке мреже, а мобилна мрежа је грађена у дигиталној технологији и квалитетно пружа услуге становништву. Посебан проблем се односи на застарјелост преносних уређаја и недовољан степен дигитализације фиксне телефонске мреже, гдје долази до оптерећености због вишка бројева и великог броја двојничких бројева. Код мобилне телефоније покривеност простора је на нивоу републичког просјека.

## 8.5. Енергетски сектор

Главни дистрибутери енергије и енергената су ЈП „Електропривреда“ РС - ЈП „Електро-Бијељина“, затим ЈПШ „Српске шуме“ РС - ШГ „Бирач“ Власеница, као и 3 бензинске станице на подручју општине. Огромна је већина домаћинстава која користе дрво као основни енергент, тако да се доста дрвета за огрев обезбиједи и из властитих шумских газдинстава.

За Власеницу је од посебног значаја велики хидро-енергетски потенцијал ријеке Дрине, који је највећи на Балканском полуострву и износи 11,8 милијарди kw часова годишње. На подручју општине раде и двије мини хидро-централне: ХЕ „Тишча“ на истоименој ријеци снаге 2 x 1.000 KW и ХЕ „Горњи Залуковик“ на ријеци Студени Јадар снаге 2 x 450 KW, које су у саставу електроенергетског система РС.<sup>35</sup>

Значајно је поменути да број потрошача електричне енергије у категорији „домаћинства“ приближно одговара стварном броју домаћинстава у општини Власеница,

---

<sup>35</sup> Документи и материјали Пословнице малих хидроелектрана у Власеници, РЈ „ЕДП“ Власеница.

што значи да је електрификација комплетирана, изузев мањег броја повратничких кућа у ширем подручју Церске.<sup>36</sup>

Табела 16. Потрошња електричне енергије по категоријама купаца

Опис	Потрошња (kW/h)	Структура ( %)
На високом напону	12.173.113	50,28
На ниском напону		
Домаћинство	9.543.271	39,42
Јавна расвјета	160.777	0,68
Остала потрошња	2.232.725	9,62
Укупно	24.209.886	100

Извор: ЈП „Електро-Бијељина“

Сем индивидуалног гријања кућа и станова, Власеница има и систем централног гријања снаге 10 MW, који већ неколико година не ради. Системом централног гријања било је обухваћено око 90% стамбених зграда (око 24.000 m<sup>2</sup>) и велики број државних установа и предузећа (око 13.000 m<sup>2</sup>). Поједина предузећа и установе које не припадају систему централног гријања имају сопствене котловнице (СШЦ „Милорад Влачић“, ГП „Радник“, ЈП „Електродистрибуција“, ОШ „Вук Караџић“, хотел „Панорама“ и др.).

Најважније еколошке проблеме из области енергетике представљају гасови настали сагорјевањем дрвета за огрјев и фосилних горива, које емитују котловнице за поједина предузећа и установе, приватне мање котловнице и индивидуална ложишта. У процесу сагоријевања дрвета и фосилних горива, поред оксида сумпора јављају се и оксиди угљеника, азотни оксиди и многи други. Не треба занемарити ни испарљива органска једињења која настају при дистрибуцији течних горива на бензинским станицама.

## 8.6. Туризам и угоститељство

Подручје општине Власеница са брдско планинским рељефом, изузетним климатским елементима, кањонима ријека и кланцима, богатством флоре и фауне, као и веома повољног саобраћајно-географског положаја, има одличне услове за развој многих облика континенталног туризма, као што су: зимски, стационарни, транзитни, спортско-рекреативни, ловни и риболовни, здравствени, вјерски туризам и др. Међутим, да би дошло до њиховог значајнијег развоја, потребно је, прије свега обезбиједити сву неопходну инфраструктуру, као и да се на појединим локалитетима изграде смјештајни капацитети и други пратећи објекти који би задовољили потребе потенцијалних туриста.

<sup>36</sup> Документација ЈП „Електро-Бијељина“.

У Власеници послује угоститељско-туристичко предузеће А.Д. "Игриште", у оквиру ког се налазе:

- ски-центар „Игришта“,
- спортско-рекреативни центар „Језеро“,
- хотел „Панорама“ и
- етно ресторан „Јавор“.

Предузеће има 35 стално запослених, а током зимске сезоне запошљава и одређен број сезонских радника.

Највеће могућности за развој зимског туризма пружа ски-центар „Игришта“. Заузима централни дио планине Јавор, а изграђен је као пропратни ски-центар за Зимске олимпијске игре 1984. године у Сарајеву. Ски-центар „Игришта“ у функцији транспорта скијаша има три ски лифта укупне дужине 1.350 m (велики ски-лифт капацитета од 850 скијаша на сат и два мања капацитета по 350 скијаша на сат), које повезују ски стазе дужине око 10 km. Полазна тачка великог ски лифта је на 1.019 m надморске висине, а завршна на 1.350 m надморске висине.

Спортско-рекреативни центар "Језеро" налази се на ширем подручју града Власенице уз магистрални пут М 19-2 (Власеница – Кладањ). Обухвата простор од око 25 ha. Ужа површина, намјењена поставци спортско-рекреативног центра, обухвата простор око 5,5 ha. Језеро је настало на вјештачкој брани са бетонираном подлогом и дјелимично бетонираном плажом.

У богату туристичку понуду треба сврстати још и Видиковац на врху "Кик" изнад Власенице, Врело Тишче, ријеке Јадар и Дрињачу и др. Наравно, ту су и културно историјске знаменитости овог подручја као што су: Црква Св. апостола Петра и Павла у Власеници, очувани трагови средњовјековних утврђених градова – Комића и Веледина, некрополе стећака, спомен обиљежја из ослободилачких ратова, као и многе друге знаменитости општине Власеница.

Услуге смјештаја, односно комплетних пансиона у Власеници нуди хотел "Панорама", Б категорије, који располаже са 154 лежаја у 47 соба, три апартмана и три сале са више од 400 мјеста. Смјештај у овом хотелу веома погодује базичним припремама спортиста, због близине градског стадиона са помоћним игралиштем и кошаркашким тереном, који су удаљени 50 m од хотела, као и СРЦ "Језеро" (800 m) и ски-центар „Игришта“ (7 km).<sup>37</sup>

У непосредној близини великог ски-лифта налази се етно ресторан "Јавор", који као и хотел "Панорама" нуди скијашима и другим гостима, поред осталих и специјалитете домаће планинске кухиње.

Да би се задовољиле потребе потенцијално захтјевнијих гостију, изграђен је хотел „М“ у Власеници, који је једним дијелом у функцији (ресторан хотела, вински подрум, салон аутомобила, бензинска пумпа са самопослугом, и 10 савремено опремљених соба).

---

<sup>37</sup> Подаци А.Д. "Игриште", Власеница.



У изградњи овог хотела планира се проширење смјештајних капацитета, изградња дискотеке, базена, тениских терена и мини ски лифт непосредно уз хотел.

У општини Власеница је регистровано 37 угоститељских радњи СУР, које су углавном концентрисане у Светосавској улици, као и уз спортске објекте (ски-центар „Игришта“, стадион и СРЦ "Језеро").

Негативни утицаји на животну средину, који потичу из овог сектора су: емисија буке из угоститељских објеката, отпадне воде и стварање великих количина органског и неорганског отпада.

## 8.7. Трговина, занатство и финансије

Стање у занатско-предузетничкој дјелатности у општини Власеница је нешто повољније у односу на остале гране привреде, и уклапа се у просјек регије БиХ, РС и БиХ од око 17 радњи на 1.000 становника. У Власеници је регистровано 241 занатско-предузетничких радњи са следећом структуром:

- Трговинске радње, СТР и ТР ..... 93
- Занатске радње СЗР и ЗР .....68
- Остали (адвокати, агенције, такси и др.) .....80

Трговинска дјелатност у општини Власеница је добро организована, највећи број регистрованих предузећа и предузетника је у овој грани привреде. Поред недостатка средстава, проблеми у сектору занатства су неповезаност и мали број производних дјелатности. Стање у сектору банкарства и финансија веома је стабилно, приватизациони процес је окончан, враћено је повјерење становништва а банке су успјеле да задрже ликвидност и у вријеме економске кризе. Од представника овог сектора у Власеници су активни: „Нова бањалучка банка“, „Развојна банка“ НЛБ Група, „Нова банка“ Бијељина, „Комерцијална банка“, МКО „Партнер“, МКО „ЕКИ“, МКО „Микрофин“ и МКО „Ми-Боспо“.<sup>38</sup>

Међу штетне утицаје на животну средину, који су настали као резултат пословања трговинских, занатских и финансијских привредних субјеката треба убројати следеће: генерисање великих количина отпада код трговачких предузећа, затим, код занатских радњи: прашина, разне врсте отпада и бука која се јавља услед рада машина, као и емисије у ваздух настале као последица рада расхладних уређаја у пословним просторијама.

---

<sup>38</sup> Група аутора, (2007): *Стратегија развоја општине Власеница (2007-2012)*, Власеница.

## 8.8. Идентификација проблема

Неки од најбитнијих проблема, везаних за привреду и животну средину идентификовани су у табели број 17.

Табела 17. Идентификовани проблеми у привреди са становишта директног или индиректног утицаја на животну средину

Бр.	Узрок проблема	ПРОБЛЕМ	Последица
1.	Употреба дрвета и фосилних горива, неадекватни димњаци, недостатак филтера.	Емисија штетних издувних гасова из котловница и појединачних ложишта у ваздух.	Контаминација ваздуха (присуство токсичних супстанци и гасова у ваздуху).
2.	Непредузимање превентивних мјера у циљу спријечавања загађења.	Подизање дрвене прашине и пиљевине са манипулативних површина у ваздух.	Физичко загађење ваздуха.
3.	Непостојање система за третман отпадних вода.	Испуштање санитарних и отпадних вода у водотоке.	Загађење површинских и подземних вода, уништавање водених екосистема.
4.	Непостојање система раздвајања и рециклаже отпада.	Генерисање великих количина органског, неорганског и грађевинског отпада.	Контаминација земљишта, загађење површинских и подземних вода.
5.	Недостатак финансијских средстава и инвестиција.	Застарјеле технологије.	Индиректан негативан утицај на животну средину и здравље људи.
6.	Недовољна посвећеност друштва, власти и привредних субјеката проблематици.	Непостојање организоване контроле квалитета вода, ваздуха, земљишта и емисије буке у животну средину.	Немогућност адекватног сагледавања штетних утицаја на животну средину и здравље људи.
7.	Употреба фосилних горива лошег квалитета, велики број старих возила.	Емисија штетних, издувних гасова из моторних возила у ваздух.	Контаминација ваздуха (присуство токсичних супстанци и гасова у ваздуху).
8.	Недовољна едукација пољопривредног становништва о могућим посљедицама.	Неконтролисана употреба пестицида.	Загађење земљишта, површинских и подземних вода, уништавање водених екосистема.
9.	Недовољна контрола производње, недостатак едукације становништва.	Контаминација прехранбених производа.	Негативан утицај на здравље људи.

Бр.	Узрок проблема	ПРОБЛЕМ	Последица
10.	Недовољна примјена прописаних агротехничких мјера.	Нерационално коришћење пољопривредног земљишта.	Деградација земљишта, смањење плодности, појава ерозије и клизишта.
11.	Нефункционално система централног гријања.	Нерационално коришћење енергије.	Повећана употреба енергената – индиректан утицај на животну средину.
12.	Застарјеле технологије и велика старост моторних возила. Непредузимање превентивних мјера у циљу спрјечавања емисије буке.	Прекогранично ширење буке у животну средину.	Негативан утицај на здравље људи.

### 8.9. Циљеви

Посматрајући идентификоване проблеме у привреди са становишта директног или индиректног утицаја на животну средину, циљеви општине Власеница су:

- ✓ Успоставити редовну контролу квалитета вода, ваздуха, земљишта и емисије буке у животну средину.
- ✓ Израда катастра загађивача на подручју општине Власеница.
- ✓ Израда и имплементација пројекта гасификације општине Власеница у циљу смањења аерозагађења.
- ✓ Смањити стварање штетног отпада код привредних субјеката.
- ✓ Успоставити организован третман штетних материја и отпада.
- ✓ Успоставити усаглашеност са дозвољеним нивоима штетних материја у отпадним водама у зони утицаја свих загађивача.
- ✓ Успоставити усаглашеност са граничним вриједностима емисија загађујућих материја у ваздух у зони утицаја свих загађивача.
- ✓ Повећати енергетску ефикасност.
- ✓ Обезбиједити едукацију становништва у контроли хемијских средстава, која се користе у заштити пољопривредних површина.
- ✓ Унаприједити рад инспекција.
- ✓ Стимулација развоја привредних грана, заснованих на еколошки прихватљивим технологијама, уз примјену обновљивих извора енергије.
- ✓ Увођење и примјена система управљања квалитетом животне средине, по захтјевима стандарда ISO14000.

## 9. ЈАВНО ЗДРАВЉЕ

Према Свјетској здравствениј организацији (WHO), јавно здравље представља науку, али и умјетност превенције болести, продужавања живота и унапређења здравља, путем организованих напора друштва. Неке од функција јавног здравља су: управљање ризицима по здравље становништва, сигурном храном, ваздухом и водом, рјешава инфективне, токсичне и трауматске узроке смрти, бави се проблемима који се односе на правично коришћење здравствених услуга, екологију, повезаност здравља са социјалним и економским развојем и др.

### 9.1. Законски основ и надлежности општине

Основни закон који регулише питања јавног здравља је Закон о здравственој заштити ("Сл. гласник РС" број: 106/09). Ту су још и: Закон о заштити животне средине ("Службени гласник Републике Српске", број: 28/07), Закон о заштити ваздуха ("Службени гласник Републике Српске", број: 53/02), Закон о заштити природе ("Службени гласник Републике Српске", број: 50/02), Закон о инспекцијама у Републици Српској ("Сл. гласник РС" број: 113/05), Закон о водама ("Сл. гласник РС" број: 50/06), Закон о пољопривреди ("Сл. гласник РС" број: 70/06), Закон о пољопривредном земљишту ("Сл. гласник РС" број: 93/06), Закон о ветеринарству ("Сл. гласник РС" број: 42/08) и др.

Општина има следеће надлежности у овој области: организација послова инспекцијског надзора, обављање специфичних функција у области здравства, социјалне и цивилне заштите, уређење и обезбјеђење обављања комуналних дјелатности. Праћење рада здравствених установа, успостављање мреже амбуланти породичне медицине, провођење специфичних активности на заштити и очувању животне средине, обезбјеђивање средстава за суфинансирање програма и пројеката здравствене заштите од интереса за локалну самоуправу, суфинансирање изградње и опремања здравствених установа, као и обезбјеђење средстава за континуирано одржавање објеката и опреме, обнављање и набавка нове опреме, за здравствене установе чији је оснивач, обезбјеђивање средстава за здравствено осигурање социјално угрожених лица у складу са посебним законом, оснива Одбор за здравље и др.

### 9.2. Стање на подручју

Кључне еколошке и здравствене ризике представљају: контаминација вода, тла и ваздуха, присуство патогених микроорганизама, преносника заразних обољења, квалитет животних намирница, неексплодирана минско-експлозивна средства и др.

Дом здравља у Власеници је здравствена установа која организује примарну здравствену заштиту по систему породичне медицине. Дом здравља обезбјеђује породичну медицину, дјечију, превентивну и општу стоматологију, хигијенско-епидемиолошку дјелатност, хитну медицинску помоћ, ампулиране лијекове и потребан санитетски материјал и лабораторијску дијагностику. Један од основних проблема са којим се суочава Дом здравља у Власеници је неријешено питање збрињавања медицинског отпада. Он настаје приликом пружања медицинских услуга и дијели се на опасан и неопасан. Опасан отпад чине употребљене игле, шприце, завоји и др. који се не би смјели одлагати на депонију чврстог комуналног отпада у селу Драгасевац. Медицински отпад захтјева посебан третман, употребом технологије стерилизације и уситњавања се своди на ниво комуналног отпада и као такав се може одлагати на депонију.<sup>39</sup>

Водоопскрбним системом, којим управља А.Д. „Водовод и канализација“ Власеница, водом за пиће се снабдјева градско језгро са приградским насељима Бакићи, Градина и Симићи. Становници сеоских насеља општине Власеница водом за пиће се снабдјевају локалним, сеоским водоводима. Вода за пиће из градског водовода се дезинфикује хлорним препаратом, контрола здравствене исправности воде за пиће у јавним водоводима врши се редовно у сарадњи са Институтом за заштиту здравља РС, а узорковање се врши у присуству санитарног инспектора и особе из Регионалног завода за здравље Источно Сарајево.

Контрола воде за пиће у сеоским водоводима се врши у случају притужби грађана и контролом узорковања Института за заштиту здравља Регионални завод Зворник. Двије подручне школе (Церска и Мишари), које се налазе прикључене на локалне водоводе имају инсталиране пречистаче воде, док трећа школа у Цикотској Ријечи још увијек нема пречистач.

Загађено земљиште представља вишеструку опасност по здравље људи, са великом могућности излагања човјека загађењима преко хране и подземних вода. Основни проблеми на подручју општине Власеница су: загађеност пољопривредног земљишта неконтролисаним употребом пестицида, загађеност земљишта путем дивљих депонија, као и непостојање организованог мониторинга, што онемогућава увид у стање квалитета земљишта.

Прикупљање и депоновање чврстог отпада је у надлежности КП “Чистоћа” Власеница. Многи неријешени проблеми, везани за прикупљање отпада, као што су: непокривеност комплетне територије системом прикупљања отпада, недовољан број контејнера, као и недовољно развијена еколошка свијест становништва, условили су појаву великог броја дивљих депонија, најчешће у близини путева и ријечних водотока. Дивље депоније директно утичу на деградацију животне средине, путем контаминације земљишта, површинских и подземних вода и представљају потенцијални извор бројних заразних обољења.

---

<sup>39</sup> Подаци Дома здравља у Власеници.

На подручју Општине Власеница не постоји организован мониторинг квалитета ваздуха, због чега није могуће представити податке о квалитету ваздуха. Изворе загађења ваздуха на територији општине Власеница представљају: индустријска постројења (дрвна и металопрерађивачка индустрија), саобраћај и загађења из котловница појединих објеката, индивидуалних ложишта и других објеката. Не постоји катастар загађивача ваздуха, а надзор над загађивачима се не врши.

Под здравственом исправношћу животних намирница подразумјева се њихова хигијенска исправност и исправност њиховог састава у погледу енергетских, градивних и заштитних материја, која има утицаја на биолошку вриједност намирница. Прописи о храни имају за циљ да обезбједе највећи степен заштите здравља људи, укључујући све поступке у производњи и промету хране. Храна је здравствено исправна ако не може изазвати штетне утицаје на здравље људи, ако је произведена, припремљена и употребљена у складу са својим намјенама. Према Закону узима се 15 узорака на 1.000 становника а трошкови анализе обезбеђују се из Буџета РС, у случају да је произведена у РС. У случају да храна која не задовољава прописане захтјеве на основу овог Закона или на декларацији наведеним подацима, трошкове сноси субјекат који храну производи или је ставља у промет.<sup>40</sup>

Опасност по здравље становништва представља и велики број паса луталица у граду и приградским насељима, који су потенцијални носиоци бројних заразних обољења. Овај проблем у прошлости се рјешавао повременим организовањем њиховог одстрјела, у сарадњи са ловачким удружењем „Бирач“, Власеница. Овакав приступ се све чешће налази на мети критика љубитеља животиња и у нашој земљи, док алтернативу представља изградња азила за псе луталице и друге животиње.

Као последица ратних дејстава на овим просторима, јављају се заостала минска поља. Сва минска поља која су била постављена на територији општине по завршетку ратних дејстава су очишћена, а минско-експлозивна средства уклоњена. Повремено се пронађе по које неексплодирано средство, које се преко Цивилне заштите и Министарства унутрашњих послова деактивира и уклони а затим и уништи.

Посебан проблем представља емисија буке у животну средину, углавном из индустријских постројења и угоститељских објеката, која може имати негативне последице по здравље људи. Прекогранично ширење буке може изазвати дјелимичан а понекад и потпун губитак слуха код људи, утиче на кардиоваскуларни систем, појаву несанице, смањену концентрацију, раздражљивост и др. Мониторинг буке на подручју општине Власеница још увијек не постоји, као ни осталих аспеката животне средине.

---

<sup>40</sup> Подаци Административне службе општине Власеница.

### 9.3. Идентификација проблема

Најважнији проблеми везани за јавно здравље на територији општине Власеница представљени су у табели број 18.

Табела 18. Идентификовани проблеми јавног здравља

Бр.	Узрок проблема	ПРОБЛЕМ	Последица
1.	Непостојање топлификационе инфраструктуре, велики број индивидуалних ложишта. Загађења из саобраћаја и индустрије. Ниска еколошка свијест становништва.	Загађење ваздуха.	Присуство лебдећих честица и гасова у ваздуху, који имају негативан утицај на здравље људи.
2.	Непостојање потпуног третмана питке воде. Неријешен систем управљања мјесним водоводима. Непостојање постројења за пречишћавање отпадних комуналних и индустријских вода. Појава дивљих депонија у близини изворишта, обала и ријечних корита. Неадекватна заштита зона изворишта.	Загађење вода.	Опасност по здравље становништва.
3.	Недовољна едукација пољопривредног становништва. Неконтролисана употреба пестицида. Неконтролисано одлагање отпада.	Загађење земљишта.	Опасност по здравље становништва.
4.	Претходна ратна дејства.	Заостала неексплодирана средства.	Угрожавање људских живота.
5.	Недовољна посвећеност власти и друштва проблематици.	Непостојање организованог мониторинга ваздуха, вода и земљишта.	Немогућност увида у стање квалитета животне средине.
6.	Недовољна инспекцијска контрола.	Животне намирнице сумњивог квалитета.	Опасност по здравље становништва.
7.	Непостојање организованог мониторинга, недовољна инспекцијска контрола.	Емисија буке у животну средину.	Опасност по здравље становништва.

#### 9.4. Циљеви

Посматрајући идентификоване проблеме у области јавног здравља, циљеви општине Власеница су:

- ✓ Праћење здравственог стања (идентификовање проблема).
- ✓ Обезбјеђивање потребне здравствене заштите.
- ✓ Дијагностиковање и истраживање ризика по здравље становништва.
- ✓ Креирање механизма за брз одговор на велике здравствене пријетње.
- ✓ Информисање, образовање и оспособљавање људи за бригу о сопственом здрављу.
- ✓ Побољшање услова за рад Дома здравља.
- ✓ Обезбјеђивање компетентних јавно-здравствених кадрова.
- ✓ Организација мониторинга ваздуха, вода, земљишта и буке.
- ✓ Евалуација ефикасности, доступности и квалитета здравствених услуга.
- ✓ Увести дезинфекцију и редовне контроле на сеоским водоводима.
- ✓ Појачати инспекцијски надзор.



## 10. SWOT АНАЛИЗА

На основу прикупљених података који приказују тренутно стање у појединим областима, односно дају основу за процјену стања животне средине, урађена је закључна SWOT<sup>41</sup> анализа животне средине у општини Власеница, односно анализа основних снага, слабости, могућности и пријетњи са којима се суочава Власеница. Снаге и слабости представљају интерне (унутрашње) факторе, односно интерну анализу која треба да укаже на то шта су предности а шта недостаци наше општине, док пријетње и могућности представљају екстерне (спољне) факторе, односно екстерну анализу која треба да идентификује потенцијалне пријетње развоју као и да укаже на то шта су шансе, односно могућности наше општине. Снаге и могућности представљају позитивне, док слабости и пријетње представљају негативне факторе економског развоја. Користећи SWOT анализу у стратешком планирању уопште (укључујући и ЛЕАП дизајн), односно идентификујући интерне и екстерне факторе који утичу на развој локалне заједнице настојат ћемо што боље да у имплементацији Локалног еколошког акционог плана:

- 👉 ***искористимо наше снаге***
- 👉 ***реализујемо могућности***
- 👉 ***смањимо утицај пријетњи***
- 👉 ***елиминишемо слабости***

SWOT анализа је резултат заједничких напора локалне управе и свих кључних интересних група и појединаца, који су комисијским и личним радом појединаца дошли до релевантних података и анализа. На основу тог и таквог рада на прикупљању и систематизовању података и давању предлога и идеја за нашу општину, снимајући и анализирајући стање животне средине, тј. природне, друштвене и све друге факторе као и присутне приједлоге и идеје како постојеће стање побољшати и унаприједити, препознатљивије су наше снаге, слабости, могућности и пријетње. Након препознавања и уважавања одређених чињеница мора се закључити да општина Власеница није до сада на један систематизован и плански начин прилазила питању животне средине, због чега је неопходно да у што краћем року започне имплементацију овог документа. Истовремено је неопходно прићи прецизном дефинисању одговорности органа и појединаца, овладати опробаним начином вођења стратешких развојних процеса. Укрштањем интерних снага и слабости са могућностима и пријетњама идентификовали смо следећу SWOT анализу:

---

<sup>41</sup> *Strengths; Weakness; Opportunities; Threats; (Снаге, Слабости, Могућности, Пријетње).*

---

Снаге	Слабости
<ul style="list-style-type: none"> <li>✓ Релативно повољан географски положај</li> <li>✓ Природни ресурси ( шуме и вода)</li> <li>✓ Климатска и амбијентална привлачност и еколошка незагађеност</li> <li>✓ Људски ресурси</li> <li>✓ Позитивна сарадња локалних власти са владом РС и невладиним организацијама</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>☒ Застарјела опрема код постојећих привредних капацитета ( чисте технологије)</li> <li>☒ Непокривеност територије општине одвозом отпада</li> <li>☒ Застарјела опрема у предузећима која се баве комуналним дјелатностима (опрема, депонија)</li> <li>☒ Непостојање надзора над спровођењем одредби Закона заштите животне средине</li> <li>☒ Финансијски ресурси</li> <li>☒ Неедуковано становништво</li> <li>☒ Лоша комунална инфраструктура</li> <li>☒ Лош социоекономски статус становништва</li> <li>☒ Неиспитана подручја минско експлозивним средствима</li> <li>☒ Нерјешено складиштење огрева и нерјешено гријање</li> </ul>
Могућности	Пријетње
<ul style="list-style-type: none"> <li>✓ Отварање ВСС установе</li> <li>✓ Едукација становништва (школе, медији, здравствене установе)</li> <li>✓ Могућност успостављања хидрометеоролошке станице</li> <li>✓ Незагађен природни амбијент (добри услови за развој туризма, лова, риболова итд.)</li> <li>✓ Отварање нових производних капацитета на основу постојеће инфраструктуре са чистим технологијама</li> <li>✓ Кориштење постојећих ресурса</li> <li>✓ Развијање спортских активности</li> <li>✓ Проширење здравствених капацитета</li> <li>✓ Кориштење домаћих фондова</li> <li>✓ Кориштење предприсупних фондова</li> <li>✓ Доношење правних аката за заштиту животне средине</li> <li>✓ Примјењивање постојећих законских аката</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>☒ Политичка нестабилност</li> <li>☒ Уништавање зелених површина</li> <li>☒ Дивље депоније</li> <li>☒ Спорост судства у рјешавању комуналних предмета</li> <li>☒ Непоштовање закона и законских прописа приликом експлоатације шуме око заштитне зоне изворишта</li> <li>☒ Одсељавање – миграција становништва</li> </ul>

## 11. ВИЗИЈА

У стратешком менаџменту визија се тиче циљева који су најшире дефинисани, генерални и свеобухватни. Визија описује намјере<sup>42</sup> за будућност, без спецификације средстава која су неопходна да би се постигли жељени резултати. Најефикасније визије су оне које дају идеју и ова идеја обично добије облик тражења оног што је најбоље, највише и највеће. Уколико желимо да визија буде инспиративна, иста мора бити правилно пренешена и то обично на велики број стејкохледера (кључних интересних група).

Визија је нешто више од перцепције и оптимизма који гледа на све стране. Визија се даје у виду изјаве која треба да је формулисана тако да одговори на питање **"Шта ћемо промијенити?"**. У првом тренутку стварања визије заборавимо ограничавајућа питања, како, зашто?

Визију општине Власеница са аспекта животне средине, у суштини смо настојали представити идејом о томе како ће општина изгледати у будућности, изражено на начин који је свима разумљив.

*Власеницу у будућности видимо као економски развијену, еколошки уређену, туристичку дестинацију, оазу мира, здравља и љепоте, препознатљиву по:*

- *зимском туризму, лову и риболову, сеоском туризму и здравој и традиционалној храни.*
- *развијеном малом привредом базираном на еколошки прихватљивим технологијама*
- *уређеним зеленим површинама, парковима, ски центром „Игришта“ испрплетеним скијашким и пјешачким стазама, Власеничким језером са уређеном околином за спорт и рекреацију и ријеком Тишчом као рибљим ревиром познатим у цијелој Европи.*

---

<sup>42</sup> Визија општине која тежи да испуни своју улогу мора бити јасно, једноставно и реално одређена. Мора поставити изазов за све заинтересоване стране и фокусирати се на одређен циљ (животна средина) и вријеме. Визија јесте усмјерена у будућност али временски хоризонт не смије бити сувише далеко, да би је кључни чиниоци тежили достићи у току свог неког задатог периода.

## **12. ДОПРИНОС ЛЕАП-а РЕАЛИЗАЦИЈИ СТРАТЕШКИХ ЦИЉЕВА РАЗВОЈА ОПШТИНЕ ВЛАСЕНИЦА**

Документом „Стратегија развоја општине Власеница 2007-2012“ идентификована су три (3) стратешка циља развоја општине Власеница:

- СТРАТЕШКИ ЦИЉ 1. СТВАРАЊЕ НОВОГ ПОСЛОВНОГ АМБИЈЕНТА, КОЈЕ ЋЕ ОПШТИНУ ВЛАСЕНИЦА УЧИНИТИ ПРЕПОЗНАТЉИВОМ У РЕГИЈИ И ИНТЕРЕСАНТНИМ МЈЕСТОМ ЗА ИНВЕСТИРАЊЕ**
  
- СТРАТЕШКИ ЦИЉ 2. ПРОСТОРНИ И ИНФРАСТРУКТУРНИ РАЗВОЈ ОПШТИНЕ ВЛАСЕНИЦА У ПРАВЦУ СТВАРАЊА ПРИВЛАЧНОГ МЈЕСТА ЗА ЖИВОТ, СА ПОСЕБНИМ НАГЛАСКОМ НА ОЧУВАЊУ ЗДРАВЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ**
  
- СТРАТЕШКИ ЦИЉ 3. КВАЛИТЕТАН НИВО ДРУШТВЕНОГ ЖИВЉЕЊА У СКЛАДУ СА ПОТРЕБАМА ГРАЂАНА**

Специфичним циљем ЛЕАП-а:

- ☞ **“До 2017. године настојимо имати квалитетну животну средину општине Власеница, као основни предуслов напретка заједнице”**,

доприносимо остварењу сваког од три појединачна стратешка циља општине Власеница, те се и овај документ може посматрати као саставни дио интегралне стратедије развоја, који је усмјерен на одрживи развој општине Власеница, са аспекта заштите животне средине.

### 13. ПРИОРИТЕТИ ЛЕАП-а

У свакој будућој активности везаној за реализацију идентификованих мјера/пројеката Локалног еколошког акционог плана, потребно је претходно вредновати аспекте животне средине /утицаје/, узроке настанка аспекта, као и неопходне активности на елеминисању или свођењу истих на прихватљиву мјеру.

Предложени критеријуми су следећи:

Табела 19. Критеријуми за процјену значаја аспеката, озбиљност посљедица

Оцјена озбиљности	Утицај	Опис утицаја
1	Занемарљив утицај	Нема жалби, нема законских регулатива, нема штете по околину, веома мали пролазни утицај, нема утицај на здравље.
2	Средњи утицај	Нема жалби, нема законских регулатива, утицај на околину није увијек мерљив, али је јасно да постоји сталан утицај на животну средину, може да утиче на здравље при дужем излагању, прекомјерно трошење ресурса, деградација околине.
3	Озбиљан утицај	Постоје законске регулативе, постојале су жалбе на његов утицај, има доказан утицај на животну средину, има доказан утицај на здравље, инцидент са опасним материјама и опасним отпадом.
4	Критичан утицај	Озбиљни инциденти, сталне жалбе, кршење закона, озбиљан утицај на животну средину, опасност по живот и здравље.

Табела 20. Вјероватноћа појављивања

Оцјена појављивања	Фреквенција појављивања	Период појављивања
А	Веома риједак догађај	једном у 1-5 године
Б	Риједак догађај	једном у 1-6 месеци
Ц	Чест догађај	једном седмично
Д	Веома чест догађај	стално или једном дневно

Табела 21. Коначна оцјена аспекта утицаја на животну средину

Оцјена појављивања, табела 20	Оцјена озбиљности, табела 19			
	1	2	3	4
А	Није значајан	Није значајан	Није значајан	Значајан
Б	Није значајан	Није значајан	Значајан	Значајан
Ц	Није значајан	Није значајан	Значајан	Значајан
Д	Није значајан	Значајан	Значајан	Значајан

Дакле, на основу усвојеног модела, коначна оцјена аспекта може бити: ЗНАЧАЈАН или НИЈЕ ЗНАЧАЈАН и на основу тога ће се градити приоритети имплементације ЛЕАП-а. **Напомена:** Аспекти за које постоје законски захтјеви имају коначну оцјену ЗНАЧАЈАН, и захтијевају приоритетне мјере.

На основу ових критеријума, Тим за реализацију ЛЕАП-а, ће периодично (једном годишње), уз шире консултације радити на изради Акционог плана за наредну буџетску годину из мјера/пројеката који су идентификовани овим ЛЕАП-ом за период 2011-2017. године (табела евиденција пројеката, Прилог 1 ЛЕАП-а).

Саставни дио овог документа су описи идентификованих приоритених пројеката за календарску 2011. годину (Прилог 1 ЛЕАП-а).

## 14. РЕАЛИЗАЦИЈА И ПРАЋЕЊЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ ЛЕАП-а

Израда ЛЕАП-а није циљ сам за себе и представља само мањи дио посла у стварању бољег и здравијег окружења у нашој општини. Онај већи дио, који тек предстоји, чини његова имплементација.

Основни предуслов за успјешну имплементацију ЛЕАП-а, као једног од најзначајнијих развојно-планских докумената стратешког дјеловања у области заштите животне средине, јесте успостављање јасне институционалне организације за провођење активности које су предвиђене ЛЕАП-ом, засноване на квалитетном информационо-комуникационом систему и професионално обученим кадровима. Ефикасна институционална организованост треба осигурати могућност сталног унапређивања ЛЕАП-а, те редовно информисање различитих интересних група.

Битан предуслов за имплементацију ЛЕАП-а јесте успостављање Радне групе за реализацију ЛЕАП-а, оперативног тијела које именује начелник општине, чији су задаци сlijедећи:

- припрема и провођење плана имплементације ЛЕАП-а, са јасно дефинисаним учесницима, надлежностима и токовима;
- осигурање комуникације и сарадње између учесника у процесу провођења активности ЛЕАП-а;
- укључивање грађана и осталих субјеката битних за реализацију ЛЕАП-а;
- информисање и промоција ЛЕАП пројеката;
- анализа завршених активности и пројеката;
- осигуравање унапређивања и допуњавања ЛЕАП-а.

Обзиром да ће се одређене активности проводити на вишим нивоима власти, потребно је остварити добру сарадњу са органима управе, надлежним за питања заштите животне средине на тим нивоима.

Имајући у виду да је ЛЕАП „отворен“ документ који подлијеже измјенама и допунама, потребно је одржавати редовну комуникацију и сарадњу између учесника у процесу провођења активности дефинисаних ЛЕАП-ом. Пошто је ЛЕАП документ који ће се по потреби кориговати и надопуњавати, потребно је путем Радне групе за реализацију ЛЕАП-а, омогућити квалитетно и континуирано надопуњавање циљева, мјера и активности.

Како би провођење ЛЕАП-а било што успјешније, потребно је организовати надзор који подразумева процес сталног праћења, анализирања и сумирања резултата провођења ЛЕАП-а, те извјештавање свих заинтересованих страна.